2014

شوێنەوارنامە - وەشانی 1ەم

لیستی ناو و پێناسی شوێنەوارەکانی کوردستانە

ئامادەکردنی: هاوڕێ باخەوان، بەیارمەتیی کوردیپێدیا

ڕێکخراوی کوردیپێدیا
http://www.kurdipedia.org
31/05/2014

چەند وتەیەک

ئەمەی بەردەستتان، لیستەیەکی ڕێکخراوی زۆرێک لە شوێنەوارەکانی کوردستانە کە ماڵپەڕی کوردیپێدیا بەدەستیهێناوە.

لەم لیستەیەدا ڕەچاوی ریزبەندیی ئەلفوبێی ناوەکان کراوە، پاشان زمان و شێوەزمانەکان.

شوێنەکان بەپێی توانا و دەستکەوتنی زانیاری، پێناسیان نووسراوە، وێنە ئەگەر دەستمان کەوتبێت خراوەتە پاڵ تۆمارەکەیەوە، هەروەها هەر مێتاداتایەکی تری وەک شێوەزار، شار، بەشی کوردستان و هیتر خراونەتە پاڵیان.

contact@kurdipedia.org

کوردیپێدیا، سەرباری ئەم شەهیدنامەیە، لە داهاتوودا هەوڵی ئەم بەرهەمانەی خوارەوەش دەدات:

پەڕتووک	ژمارەی وەشان	ڕێکەوت
پەرتووکنامە	1	25-05-2014
شەهیدنامە	1	27-05-2014
ئەنفالنامە	1	28-05-2014
نووسەرنامە	1	28-05-2014
جاشنامە	1	30-05-2014
شوێننامە	1	31-05-2014
شوێنەوارنامە	1	31-05-2014
بڵاوکراوەنامە (لیستی گۆڤار، ڕۆژنامە و بڵاوکراوەکان)		
هونەرنامە		
ڕێخکراونامە		
ڕووداونامە – چاپێکی نوێیە بۆ هاورێنامە		
براکوژینامە		
پەندنامە		
وشەنامە		
ناونامە		
ژنکوژینامە		
یان هەر (...)نامەیەکی تر کە بەباش و پێویست بزانرێت..		

ئەم پەڕتووکە بەشێوەیەکی ئۆتۆماتیکی لە بەرنامەیەکی کۆمپیوتەریی تایبەت بە دەزگای کوردیپێدیاوە ئافرێندراوە.

بەهیوای ئەوەی ئەم لیستەیە زۆرتر و پاکژتری بکەین و بەزووترین کات وەشانێکی تر بخەینە بەردەستی ئێوەی بەڕێز..

هاوڕێ باخەوان

31/05/2014

دەربارەی کوردیپێدیا

کوردیپێدیا، پرۆژەیەکە بۆ کۆکردنەوەی هەر زانیارییەکی پەیوەست بە کوردستان و کورد و بەهیوایە لە پاشەڕۆژدا ببێتە پڕزانیاریترین سەرچاوەی کوردی و بەهۆیەوە بەئاسانی بزانرێت: کێ، کێیە؟! و کوێ، کوێیە؟! و چی، چییە؟!...

کوردیپێدیا وشەیەکی لێکدراوە و لە کوردی و پێدیا پێکهاتووە. وشەی پێدیا، وشەی دووەمی وشەی لێکدراوی گریکیی ئەنسیکلۆپێدیایە (enkyklia paideia)کە بەواتای ناسین یان زانینی یاخود زانیاریی گشتی دێت. وشەی کوردیپێدیاش لەوەوە داتاشراوە و دەکرێت واتای کوردناسی، کوردیناسی یان کوردزانین یاخود زانیاریی کوردی بدات.

سەرچاوەکانی کوردیپێدیا بریتییە لە:

ئەو تۆمارانەی کە هاوکارانی کوردیپێدیا لەنێو ماڵپەڕەکانی ئنتەرنێت دەیدۆزێتەوە و لە یەکێک لە پۆلەکانی کوردیپێدیادا چڕوپڕیدەکاتەوە و هەندێکجاریش هەوڵی گۆڕینی ڕێنووسە هەڵەکانی دەدرێت و بەشێوەیەکی دروست تۆماریدەکاتەوە، بەبێ ئەوەی دەستکاریی ناوەڕۆکی بابەتەکان بکرێت. هەر بابەتێک لە هەر ماڵپەڕێکەوە وەربگیرێت، وەک ئەمانەتێکی زانستی ناوی ماڵپەڕەکە لە لیستی سەرچاوەکەدا تۆماردەکرێت.

ئەو بابەتانەی کە میوانانی کوردیپێدیا بۆماندەنێرن و لەڕێی فۆرمی تۆمارکردنی بابەتێکەوە ئامادەیدەکەن. هەر بابەتێک لەلایەن هەر میوانێکەوە بەدەستمان بگات، ناوی ئەو میوانە دەبێتە سەرچاوەی ئەو بابەتە. تکایە هەر کەسێک نایەوێت ناوی لە لیستی سەرچاوەکانی کوردیپێدیادا ببێت با ئاگادارمانبکاتەوە.

ئەو نامە تایبەتییانەی کە بەدەست کوردیپێدیا دەگەن و پەیوەستن بە ژیان و کارنامەی ئەو کەسانەی کە دەخوازن وەک بابەتێک بێنە نێو ئەم کوردیپێدیایەوە.

ئەو بابەتانەی کە هاوکارانی کوردیپێدیا لە دوو توێی بڵاوکراوەکاندا ئامادەیدەکات و چڕوپڕیدەکاتەوە و پۆلێنی دەکات.

ئەو دیمانانەی کە هاوکارانی کوردیپێدیا لەگەڵ کەسانێکدا ئەنجامی دەدات، بەمەبەستی نووسینەوەی بیۆگرافیی کەسێک، شوێنێک، ڕێکخراوێک، بڵاوکراوەیەک یان هەر شتێکی تری پەیوەست بە کوردستان و کورد.

تەواوی بابەتەکانی پۆلی ڕێکەوت و ڕووداو لە داتابەیسی هاورێنامەوە وەرگیراوە، بڕوانە: هاورێنامە بۆ مێژووی کوردستان و کورد – دانانی: هاوڕێ باخەوان - چاپی یەکەم – بنکەی چاپ و پەخشی سەردەم - زنجیرە (16) - چاپخانەی ڕوون – سلێمانی – 1999.

هەر تۆمارێک بێتە نێو کوریدپێدیاوە، بە شێوەیەک لە شێوەکان پەیوەندیی بە کوردستان و کوردستانییانەوە هەیە، هیچ بابەتێک لە دەرەوەی ئەو تەوەرانە تۆمار ناکرێت. لەو تێڕوانینەوە هەندێکجار ژیان و کارنامەی کەسێکی ناکورد دەبینیت، ئەو کەسە یان کوردناسە و خاوەنی باسێکە لەسەر کورد یان کوردستانییەکی ناکوردە، یاخود پەیوەندیی بەڕووداوێکی کوردستانییەوە هەیە.

کوردیپێدیا، هیچ پەیوەندییەکی بە ویکیپێدیا و هەر ڕێکخراوێکی ترەوە نییە، پرۆژەیەکی سەربەخۆیە و ئەرکێکی تایبەتیی ڕێکخراوی کوردیپێدیایە.

تکایە ئەگەر هەر زانیارییەک لەم داتابەیسەدا بۆ بەڕێزتان گونجاو نییە و ناخوازن لێرەدا ببێت، ئەوا کوردیپێدیای لێ ئاگاداربکەنەوە.

کوردیپێدیا هەر زانیاری و وێنەیەک لە هەر سەرچاوەیەکەوە وەربگرێت، بۆ مەبەستێکی بازرگانی بەکاریناهێنێت.

کوردیپێدیا بەردەوامە لەسەر پاکژکردنی بابەتەکان و وەرگێرانی ساڵە کۆچی و هەتاوییەکان بۆ ساڵی زایینی بەشێوەیەکی دروست، تکایە لە هەڵە و کەموکورتییەکانمان ببوورن.

هەر زانیارییەک لە کوردیپێدیاوە وەربگیرێت، پێویستە ناوی سەرچاوەکەیی و ناوی کوردپێدیای لەسەر بنووسرێت.

ماڵپەڕ و داتابەیسی کوردیپێدیا بە دۆت نێت - C# و SQL و لە هەندێک لاپەڕەشدا بە گووگڵ API ئامادەکراوە کە بەشێکی زۆر کەمی Adobe Flash Player بەکاردێنێت. ڕۆژانە لەسەر دوو سێرڤەری جوودا بەکئەپی داتا و وێنەکان دەکرێت، تاوەکو پارێزراوبن لەهەر هێرشێکی هاکەرەکان!.

ماڵپەڕی کوردیپێدیا لەسەر براوسەرەکانی ئنتەرنێت ئێکسپلۆرەر، فایەر فۆکس، سەفاری، ئۆپێرا و گووگڵ کرۆم بەتەواوەتی تێست کراوە و بەبێ کێشە کاردەکات، تکایە ئەگەر هەر کێشەیەکتان بوو ئەوا ئاگادارمان بکەنەوە..

بەهیوای ئەوەی کوردیپێدیا بکەینە پڕزانیاریترین سەرچاوەی کوردی و بانکی زانیاریی نەتەوەیی کوردا!

لەگەڵ ڕێزی هاوکارانی کوردیپێدیا:

کەژاڵ هەڵەدنی، ڕۆژهات سەعید، هەڤاڵ نەژاد، هاوبیر قادر ڕەسوڵ، بەختیار شەمەیی، داناز عەبدولڕەحمان بابان، دلێر ڕەفیق، ڕێناس نەورۆزی، کاروان دوراندیش، شیلا، داستان ئاسۆ، شاهۆ حوسێنی، چالاک محەمەد، کامەران ئیبراهیم، مەڵبەند غازی، پەشێو، زانا سەرگەتی، ڕزگاری، دیلمان محەمەد کەریم، ئوسامە گوڵپی...

دامەزرێنەری کوردیپێدیا: هاوڕێ باخەوان Tel.: +31 (6) 54710293

2014 – 2008

ناوەڕۆک

مەزاری نیک هۆمەر لە گوندی باوزێ 10
ئاشی شێخ چۆلی 10
ئەشکەوتی جاسەنە 10
ئەشکەوتی زەرزی 11
ئەشکەوتی سەهۆڵان 12
ئەشکەوتی هەزارمێرد 13
بابیتان 14
بازاڕە کۆنەکەی شنگال 15
بورجا بەلەک 15
بەرداشەکەی گوندی قندۆڵ 16
بەردە بەڵەک 16
بەردەبەلکە - بەردەبەڵەک 16
بەنداوی کەلان 17
پاشماوەی پردێکی بابانەکان لە قەڵاچوالان 18
پاشماوەی پەرستگایەکی زەردەشتی لە کرماشان 18
پاشماوەی ماڵی باپیری سمکۆی شکاک لە تەورێز 18
پاڵە گەورە 19
پردی ئاڵتوون کۆپری 2 19
پردی دەشتێ 19
پردی روخانە 20
پردی کۆنی کاولۆکان 20
پردەکەی قلیاسان 21
تۆپەکەی وەستا رەجەب 21
تەپەکورە 22
تەپەی زیویەی سەقز 22
جوهنی و دەستە جوهنی 23
جەقەلتو 24
چوار تاقان 24
چیای نەمرود و شوێنەواری نەمرود 24
چیرۆکە عاشقانەکەی شێخ فەرخ و خاتوون ئەستی 25

چەرمۆ 26
چەندین پارچە ئاسەواری ناوازە لە گەرمیان دۆزرانەوە 27
حمام خان (پیر ظهیری) سنە 28
حەمامی حاجی ساڵح 29
خانوو و چوخمێکی کۆن لە کفری 29
خانوویەکی کۆنی گەڕەکی سابوونکەرانی سلێمانی 30
خانی حەسەن پاشا لە ئامەد 30
دۆڵی بارام 31
دیواری کورد لە بەیتولمەقدیس 31
دێری ئاختامار 31
دێری رەببان هورمز لە پارێزگای دهۆک 32
دێری عاسی لە شنگال 33
دەربەندی بێلولە 33
دەربەندی گاور 34
دەرگای قەڵا لە ئامێدی 34
دەرماناوە 35
دەروازەی سلێمانی لە کفری 35
دەقولباب 36
دەمانچەیەکی سەردەمی کارخانەکەی میری سۆران 36
زەرزی 36
ساتوقەڵا 37
شوێنەواری مێژوویی نیکرۆپۆلس لە گوندی دارا، کە دەکەوێتە نێوان شاری نسیبین و جزیرە لە باکووری کوردستان 37
فەقرەقا 37
قبر کوجک زرو 38
قزقاپان 38
قشڵەی مەخموور 39
قشڵەی کۆنی گوێر 39
قشڵەی کۆیە 40
قشڵەی کەرکوک 40
قەسری شەمامک 41

قەڵای بانەمان........ 41
قەڵای پاشا کۆرە - سارتکە 42
قەڵای چاری 42
قەڵای خانزاد........ 42
قەڵای ساروقوغان 43
قەڵای شاخ........ 43
قەڵای شیروانە 44
قەڵای هەولێر........ 45
قەڵای کونجانچەم........ 46
قەڵای کەریم خان، قەسری شیرین 1911 46
قەیسەری نەقیب 47
قەیسەریی کفری........ 47
گردی بەکراوە........ 48
گردی عەوێنە........ 48
گردی نادر 49
گۆڕێکی سەردەمی ئەشکانیەکان لەگەرمیان دەدۆزرێتەوە........ 49
گۆڕی ئەحمەدی خانی 50
گۆڕی ئەویندااران........ 50
گۆڕی زەینولعابدین 51
گەرماوی حاجی ساڵحی سەقزی 51
گەرماوی میرزا رەسوڵ........ 52
ماداکتۆ - دەڕەشار........ 53
مالوان 54
ماڵی جەمیل پاشا........ 55
ماڵی حاجی ئەحمەدی پیرۆز - قوتابخانەی زەهرای کچان........ 56
ماڵی حاجی عوسمان رەشید چاورەش........ 56
ماڵی شێخ مەحمودی حەفید........ 56
ماڵی کەریمی ئەلەکە لە سلێمانی 57
مزگەوتی دانیاڵ پێغەمبەر 57
مزگەوتی گەورەی سلێمانی 58
منارەی چۆلی........ 58

مناره‌ی مزگه‌وتی گه‌وره‌ی خورماڵ 59
مه‌زاری حاجی به‌ختیار 60
مه‌زاری شێخ وسو ره‌حمان - ره‌بان بۆیا 60
مه‌سینه‌یه‌ک له‌ مه‌خموور مێژووه‌که‌ی ده‌گه‌ڕێته‌وه‌ بۆ سه‌ده‌ی پازده‌ی زایینی 61
مه‌لاماچه‌ 61
مه‌ڕیێن قه‌دیشه‌ 62
هاوڵاتییه‌ک به‌مه‌رج شوێنه‌وارێکی مێژوویی راده‌ستی حکومه‌ت ده‌کات 62
هه‌ورامان.. ده‌ستنووسی قورئانێکی کۆن نمایشکرا 63
هه‌ولێر.. چه‌ند پارچه‌ شوێنه‌وارێکی سه‌رده‌می ئاشووریه‌کان ده‌دۆزرێته‌وه‌ 64
هه‌ڵکه‌ندراوی نرام سین 65
کلک مشک 65
کۆنترین نه‌خشه‌ی جیهان له‌ کوردستان دۆزراییه‌وه‌ 66
کێلی گۆری بوداغ سوڵتان 67
کێله‌شین 67
کێله‌شین 2 68
که‌ریم شار 68
که‌لا جزیرێ 68
که‌نیسه‌ی مه‌ریه‌م عه‌زرا 69
یه‌ک له‌ ئاسه‌واره‌ مێژووییه‌کانی قه‌ڵای دێرینی زێویه‌ 1 69
یه‌ک له‌ ئاسه‌واره‌ مێژووییه‌کانی قه‌ڵای دێرینی زێویه‌ 10 70
یه‌ک له‌ ئاسه‌واره‌ مێژووییه‌کانی قه‌ڵای دێرینی زێویه‌ 11 70
یه‌ک له‌ ئاسه‌واره‌ مێژووییه‌کانی قه‌ڵای دێرینی زێویه‌ 12 71
یه‌ک له‌ ئاسه‌واره‌ مێژووییه‌کانی قه‌ڵای دێرینی زێویه‌ 13 71
یه‌ک له‌ ئاسه‌واره‌ مێژووییه‌کانی قه‌ڵای دێرینی زێویه‌ 14 71
یه‌ک له‌ ئاسه‌واره‌ مێژووییه‌کانی قه‌ڵای دێرینی زێویه‌ 15 72
یه‌ک له‌ ئاسه‌واره‌ مێژووییه‌کانی قه‌ڵای دێرینی زێویه‌ 16 72
یه‌ک له‌ ئاسه‌واره‌ مێژووییه‌کانی قه‌ڵای دێرینی زێویه‌ 17 72
یه‌ک له‌ ئاسه‌واره‌ مێژووییه‌کانی قه‌ڵای دێرینی زێویه‌ 18 73
یه‌ک له‌ ئاسه‌واره‌ مێژووییه‌کانی قه‌ڵای دێرینی زێویه‌ 19 73
یه‌ک له‌ ئاسه‌واره‌ مێژووییه‌کانی قه‌ڵای دێرینی زێویه‌ 2 74
یه‌ک له‌ ئاسه‌واره‌ مێژووییه‌کانی قه‌ڵای دێرینی زێویه‌ 20 74

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 21 74
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 22 75
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 23 75
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 24 75
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 25 76
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 26 76
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 27 77
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 28 77
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 29 77
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 3 78
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 30 78
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 31 78
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 32 79
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 33 79
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 34 80
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 35 80
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 36 80
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 37 81
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 38 81
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 39 81
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 4 82
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 40 82
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 41 83
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 5 83
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 6 83
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 7 84
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 8 84
یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 9 84
یەکێ لە دەروازەکانی قەڵای کەرکووک 85
یەکێک لە نەخشەکانی سەر دیواری ئەشکەوتی قزقاپان 85
پردی دەلال 86

Mêrdîn, Medreseya Zincîrîyê 86
Choli Minaret 87
Qshla; Koya 87
The Citadel Bath (Hammam) 88
The Citadel Mosque 88
آثار زاكروس في كوردستان 89
أول امرأة تصلي في متحف اللوفر من بلاد عيلام 93
اثاركهوف دويري في شنكال 94
الابنية القديمة في مدينة شنگال 95
بقايا السور الروماني في سنجار 96
دير عاصي من سنجار 96
سد كلان 97
سد لخزن المياه غرب قلعة بولاذ في جبل سنجار ولم يبقى له اثرا الا القليل 97
طينة آدم 97
عملة دولة الايوبية الكوردية ا من عام 1180 حتى عام 1238 98
قبر لاحد شخصيات اهل صلاح الدين الايوبي 98
مرقد السيدة زينب في شنكال 99
埃尔比勒城堡 99

ژمارە: 1

مەزاری نیک هۆمەر لە گوندی باوزێ

http://www.kurdipedia.org/?q=20140427142155100471

فۆتۆ: کامەران عەبدە ساڵح

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: رانیە

نەتەوە: کورد

وڵات: باشووری کوردستان

زمان - شێوەزار: ک. باشوور

شارەکان: کەرکوک

رەگەزی کەس: پیاوان

ژمارە: 2

ئاشی شێخ چۆلی

http://www.kurdipedia.org/?q=20120423220233364607

مەخموور

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: مەخموور

ژمارە: 3

ئەشکەوتی جاسەنە

http://www.kurdipedia.org/?q=20120709170629719444

ئەشکەوتی جاسەنە، دەکەوێتە نزیک شارۆچکەی دوکان، لە پارێزگای سلێمانی لە باشووری کوردستان. ڕۆژنامەی بانگی حەق، لەم ئەشکەوتەوە بڵاودەکرایەوە و ئەمەش وایکردووە ببێتە شوێنەوارێکی ناسراو.
ڕۆژنامەی بانگی حەق، یەکەم ژمارەی لە 8ی مارتی 1923 لەئەشکەوتی جاسەنە لەلایەن شێخ مەحمودەوە دەرچووە.

سەرچاوە:ی وێنە: هانا ڕەزا

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شوێن: ئەشکەوت

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 4

ئەشکەوتی زەرزی

http://www.kurdipedia.org/?q=2011041708503156709

ئەم ئەشکەوتە بە یەکێک لە شوێنەوارە بەناوبانگەکانی کوردستان دادەنرێت،دەکەوێتە زنجیرە چیاکانی سورداش هەروەها نزیکە لە هەردوو ئەشکەوتی قزقەپان و کوروکچ، ئەم ئەشکەوتە دەکەوێتە پارێزگای سلێمانی لە لای باکوری ڕۆژئاوای لە دووری نزیکەی 50 کم لە شارەکەوە،
بۆ یەکەمجار هەڵکۆڵینی شوێنەواری لەم ئەشکەوتەدا کرا لە لایەن لیژنەیەکی ئەمریکی بەسەرۆکایەتی (گارۆود) و (هاو) لە ساڵی 1927 ز،
لە ئەنجامی پشکنینە شوێنەواریەکاندا سێ چینی نیشتە جێبوونی تێدا دۆزرایەوە، کە پێکدێت لە چینەکانی.(A– B- C) بە پێی ئەو توێژینەوە شوێنەوارییانەی کە لەسەر پاشماوە شوێنەوارەکانی ئەشکەوتی زەرزی کراوە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ نزیکەی 12000 ساڵ پ.ز .
لە چینی :A کە چینی سەرەوەی شوێنەوارەکەیە هەندێ پاشماوە گڵێنەو پارچە بەردی صوان دۆزرانەوە، مێژووی ئەم چینە دەگەڕێتەوە بۆ چاخە مێژوویەکان واتە دوایی زایین
چینی :B ئەم چینە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ چاخی بەردینی ناوەڕاست، لە هەموو چینەکانی تر گرنگترە لە رووی شوێنەوارییەوە کۆمەڵێک ئامێرو کەلوپەلی بەردینی تێدا دۆزراوەتەوە، وەکو ئامێری (میکرولیسی) کە لە بەردی بچوک دروستکراون و هەندێکیان شێوەی سێگوشەییە و هەندێکیان لێوارییان تیژە، هەروەها ئامێری لە ئیسک دروستکراوی تێدا دۆزراوەتەوە کە هی ئەو ئاژەڵانەن راویان کردون
چینی : C ئەم چینە چینی کۆتایی شوێنەوارەکەیە و دەکەوێتە بەشی خوارەوەی شوێنەوارەکە

پاشماوەی گرنگی وای لێ نەدۆزراوەتەوە کە شایەنی باسکردن بێت.
جمال رشید ئەحمەد، رشید فوزی، تاریخ الکرد القدیم، (اربیل -1990) نعمان جمعة ئیبراهیم، حضارة العصر الحجری الحدیث فی الکردستان العراق ' رسالة ماجستیر غیر منشورة، اربیل - 2003
سەرچاوە: تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپێدیا لەلایەن (نەوزاد کەلاری) سەبارەت بە (شوێنەواری ئەشکەوتی زەرزی) لە: 17-4-2011 0:30:04

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 5

ئەشکەوتی سەهۆڵان

http://www.kurdipedia.org/?q=20120109202550637 38

ئەشکەوتی ئاویی مێژوویی سەهۆڵان یەکێکە لە گرینگترین و بێوێنەترین ئەشکەوتە سروشتییەکانی کوردستان و هەروەها یەکێک لە سەیر و سەمەرەترین دیمەنە دڵڕفێنەکانی سروشتی جوانی شاری مەهابادی رۆژهەڵاتی کوردستان دێتە ئەژمار. ئەم ئەشکەوتە رۆژانە میوانداری نزیک بە هەزار کەس لە گەشتیارانە، کە لە شوێنە جۆراو جۆرەکانە دێن بۆ بینینی ئەم ئەشکەوتە سروشتییە.
ئەم ئەشکەوتە لە ئاوایی سەهۆڵان، لە 42 کیلومەتریی رۆژهەڵاتی باکووری مەهاباددا هەڵکەوتووە.
پانتایی ژووری ئەشکەوتەکە نزیک بە 600 مەتری چوارگۆشەیە و لە بەردی قسڵاوی پێک هاتووە. بە رزایی میچی ئەم ئەشکەوتە هەتا ئاستی دەریاچەکەی 50 مەترە و قوڵایی ئاوەکەی لە هەندێ شوێن دەگاتە 32 مەتر. جیاوازی پلەی گەرمای دەرەوە و ژووری ئەشکەوتەکە لە نێوان 10 تا 15 پلەیە.
لێکۆڵینەوەکانی زەویی ناسان نیشان دەدات کە پێشینەی ئەم ئەشکەوتە بە پێی چالاکییەکانی زەویی ناسیی دەگەڕێتەوە بۆ 70 ملوێن ساڵ لەمەوبەر.
بۆ یەکەم جار، ئەم ئەشکەوتە 100 ساڵ لەمەوبەر لە لایەن ژاک دیمۆرگانی فەڕەنسی کەوتە بەر پشکنین و لێکۆڵینەوە. پاشان لە ساڵانی شەڕی دووهەمی جیهانیدا لە لایەن وەفدێکی بریتانیاییەوە دیسان توێژینەوەی لەسەر کرا و لە مانگی رەزبەری ساڵی 1373ی هەتاوی لە لایەن ئەشکەوت ناسانی ئێرانییەوە ناسێندرا.
تەنیا گیانلەبەرانی ئەم ئەشکەوتە، کۆتر و شەمشەمەکوێرەن کە بەشێک لەو ئەشکەوتەیان وەک هێلانەی خۆیان هەڵبژاردووە. بە هۆی تاریک بوونی ئەو ئەشکەوتە هیچ چەشنە بوونەوەری ناو ئاوی تێدا ناژی، جگە لە زیندەوەرە میکرۆسکۆپییەکان. ئاوی دریاچەکە زۆر بێگەرد و روونە، سەرەرای تاریک بوونی، قوڵاییەکەی هەتا چەند مەتر دیارە و دەبیندرێ.
یەکەم دریاچەی ئەو ئەشکەوتە، نزیکەی 200 مەتر پانتاییەتی کە ئاوێکی پاک و روونی هەیە، داڵانی سەرەوەی دەریاچەکە زیاتر لە 50 مەتر بەرزایەتێ و لە

کۆتاییەکەیدا دوو داڵانی باریکی بە پانایی دوو مەتر هەیە کە بەرەو دەریاچەو و داڵانەکانی دیکەی دەکرێتەوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

شوێن: ئەشکەوت

شارەکان: مەهاباد

ژمارە: 6

ئەشکەوتی هەزارمێرد

http://www.kurdipedia.org/?q=2011041719124856721

ئەم ئەشکەوتە دەکەوێتە پارێزگای سلێمانی بەدووری 13 کم لە باکوری رۆژئاوای شارەکەوە، لە نزیک گوندی هەزار مێرد، ئەم ئەشکەوتە بەقەد چیای (بەرانان)ەوەیە وەکو یەکێک لە شوێنەوارە گرنگەکانی عێراق ناسێنراوە لەلایەن بەڕێوبەرایەتی گشتی شوێنەوار، لە ژمارە (2126) رۆژنامەی (الوقائع العراقیە) لە بەرواری 11/10/ 1949

لەسەر ناوی ئەشکەوتەکە چەند بۆ چونێک هەیە :

پێدەچێ بە هۆی فراوانی و گەرەیی ئەشکەوتەکە ناونرابێت کە جێگای هەزار پیاوی تێدا بوویێتەوە، هەروەها وشەی (مرد) لە زمانی فارسی بە مانای پیاو دێت، یان پێ دەچێ پەیوەندی بە پلەیەکی سەربازی یەوە هەبێت بەواتای پێشەوای هەزار جەنگاوەر(هزارمرد)، هەروەها خەڵکی ناوچەکە (هەزارمێرگ) یشی پێ ئەڵێن بە واتای زەوی تەڕو پڕ ئاو دێت بۆیە پێدەچێت (هەزارمێرد) رەگ و ریشەی لە (هەزارمێرگ) ەوە هاتبێ.

کنەوپشکنین:

چەند جارێک کنەو پشکنین لە ئەشکەوتی هەزارمێرد کراوە لە چەند کاتێکی جیاواز و لەلایەن چەند شوێنەوارناسیکەوە وەکو شوێنەوارناس (سپایزەر لە ساڵی 1926 – خاتوو دوروسی گاروود لە ساڵی 1928- ئەحمەد مەهدی لە بەهاری ساڵی 1949 – کارلینتون لە رۆژی 13-12 ی تشرینی دووەمی ساڵی 1949 لەگەڵ ئەحمەد مەهدی – هەروەها بەڕێوبەرایەتی شوێنەواری سلێمانی لە رۆژی 18/ 6 / 1998 لەلایەن شوێنەوارناسی کورد کەمال نوری مەعروف و هاشم حمە عبدوللا

لە سەرجەمی پشکنینە شوێنەوارییەکاندا سێ چینی شوێنەواری دۆزرانەوە کە پێکهاتبوون لە چینەکانی A-B-C

چینی :A چینی سەرەوەی ئەشکەوتەکەیە کۆمەڵێک پاشماوەی گۆزەو گلێنەی جۆراو جۆری تێدا دۆزرایەوە کە دەگەڕێنەوە بۆ سەردەمە شارستانی ئیسلامی واتە ئەم

چینە بۆ سەردەمێکی تازەی چاخە مێژوویەکان دەگەڕێتەوە،هەروەها لەم ئەشکەوتەدا پاشماوەی ئێسکی مرۆڤ دۆزرایەوە بەڵام کۆن نەبوو کە پێکهاتبوو بە سێ گۆڕ کە یەکێکیان منداڵ بوو، هەروەها سێ گۆزەی لەگەڵ دا نێژرابوون، هەروەها سێ پارچە ئاسن دۆزرانەوە کە یەکێکیان سەری تیرە، دوانەکەی تر دوو پارچە دراوە یەکێکیان هە سەردەمی بیزەنتی وە ئەوی تریان هی سەردەمی ساسانییە
چینی :B ئەمەیان چینێکی جیاکەرەوەی تەنکە کە هەندێ بەردێ ئەستێ ی جۆری ئۆرگەنیشی تێدا دۆزراوەتەوە
چینی :c لەم چینەدا هەندێک ئیسک دۆزرانەوە، کە هی ئاژەڵ و باڵندەی کوندە پەپوو،هەروەها ئامێری بەردە ئەستێی زۆر دۆزرانەوە بەڵام شێوەکانیان جیا جیان لە یەکتری لە یەک جۆری پیشەسازی نین کە نزیکن لە جۆری ناسراو بە موستیری چاخی بەردینی ناوەڕاست،هەروەها دوو تەوری دەستی دۆزرایەوە ئەو بەردە ئەستێ یانەی جۆری موستێری کە لەم چینەدا دۆزرایەوە بۆ (30) هەزار ساڵ تا (50) هەزار ساڵ بەر لە ئێستا یا زیاتر دەگرێتەوە.

رشید فوزی، جمال رشید، تاريخ الكرد قديم، اربيل-1990، المديرية العامة للاثار و التراث، التلول و المواقع الاثرية، بەغداد-1952 باقر طة، فواد سفر، المرشد الى مواطن الاثار و الحضارة، الرحلة ارابعة، بەغداد1965 تويذينةوةى (رةوا كةريم سالَح) بۆ بةشى شويَنةوار زانكؤى صلاح الدين فرج بصمةجى، كهف هزارميرد الشرقى، سومر مج 6، 1950،
سەرچاوە: تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپێدیا لەلایەن (نەوزاد کەلاری) سەبارەت بە (شوێنەواری ئەشکەوتی هەزارمێرد) لە: 17-4-2011 11:15:44

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شوێن: ئەشکەوت

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 7

بابیتان
http://www.kurdipedia.org/?q=20131009121900883655

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 8

بازاڕە کۆنەکەی شنگال

http://www.kurdipedia.org/?q=2014042123130375918

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: شنگال

ژمارە: 9

بورجا بەلەک

http://www.kurdipedia.org/?q=2010123110550119306

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باکووری کوردستان

ژمارە: 10

بەرداشەکەی گوندی قندۆڵ

http://www.kurdipedia.org/?q=2012121620405774366

بەرداشـەکەی گوندی قندۆڵ لە باکووری رۆژهەڵاتی شاری قەڵادزی بەپێی قسـەی یەکێک لەپیرەکانی ئەوێ تەمەنی نزیکەی دووسـەدساڵ دەبێت . زیاتر لەپەنجا ساڵیشـە لەو هەڵدێرە بەجێهێڵراوە ،لەوانەیە رۆژێک لە گەڵ لافاوێکی بەخوردا بەدۆڵەکەدا خلۆربێتەوەو و ون ببێت.
سـەرچاوە: خالید ئیبراهیم - ماڵپەڕی رووبەر

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشـووری کوردسـتان

شـارەکان: رانیە

ژمارە: 11

بەردە بەڵەک

http://www.kurdipedia.org/?q=2012112917093174037

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشـووری کوردسـتان

ژمارە: 12

بەردەبەلکە - بەردەبەڵەک

http://www.kurdipedia.org/?q=2011041610021656643

ئەم شـوێنەوارە راسـتەوخۆ لە باشـووری رێگەی چەمچەماڵ- سـلێمانی دایە، لە شـوێنێکی گردەڵانیدا.
بەردەبەلکە بریتیە لە بەردێکی تاڕادەیەک شێوە لولەکی کە درێژییەکەی چوار مـەترەو وە ئەسـتورییەکەی لـە پـانترین شـوێندا هەر چوار مەتـرە، بەرزیشـی لە ئاسـتی رووی دەریاوە نزیکەی 2.250 پێیە،
هـەردوو شـوێنەوارناس لـە زانـکۆی شـیـکاگۆی ئـەمریکـا (هەربەرت هاو و رایت) لە سـاڵی 1951 ئـەم شـوێنـەیان هەڵـکۆڵی.
گرنگترین ئەو پاشـماوە شـوێنەواریانەی کە لە شـوێنەواری بەردەبەلکە دۆزرانەوە دەکرێن بە سـێ

بەشەوە
-1پاچە کۆڵە دەستیەکان: هەندێکیان لە تەڵەزمی گەورەی دروست کراون،بەڵام بەشی هەرە زۆریان بە شێوەیەکی ساناو سادە دروست کراون.
-2ئامێرە چەوینەکان:ئەم ئامێرانەش لە جۆری بەردی گەچن کە شێوەیان خڕ یان هێلکەییە .
-3ئامێرە ئەستێیەکان/ بەردە ئەستێیەکان: بەردە ئەستێییەکان زۆربەی پیشەسازی بەردەبەلکە پێکدەهێنن
هەروەها چەندین پاشماوەی ئێسک و پروسکی گیاندارانی لێ دۆزرایەوە وەکو:
فیلی هیندی، مەڕوبزن، کەرکەدەن، کەری کێوی لە جۆری ئۆناگەری، گاجووت، ئەسپ.
بەهۆی نەبوونی پاشماوەی بیناسازی لە شوێنەواری بەردەبەلکە دەگەینە ئەو راستیەی کەوا ئەم شوێنە تەنها بە شێوەیەکی کاتی لەلایەن مرۆڤی ئەشکەوتەکانەوە بەکارهێنراێت بۆ ماوەیەکی کەم، هەندێ شوێنەوارناس پێیان وایە کە ژیان لە شوێنەواری بەردەبەلکە لە دوو وەرز تێپەڕی نەکردوە مێژووی شوێنەواری بەردەبەلکە بە پێی ئەو توێژینەوانەی لەسەری کراوە دەگەڕێتەوە بۆ نزیکەی 80000-100000ساڵ پێش ئێستا، کە بە کۆنترین شوێنەوار دادەنرێت لە هەموو کوردستاندا.
سەرچاوە:
-1بریدوود. بروس هاو: لێکۆڵینەوەکانی پێش مێژوو لە کوردستانی عێراقدا: و: بۆکوردی : ئاسۆس محەمەد مەلا قادر، (هەولێر-2005)، لا 68
-2کەمال نوری مەعروف: هەندێک شوێنەواری پێش مێژوو مێژووی کوردستان، (سلێمانی-2010) لا
-3تقی الدباغ : الالات الحجرية، حضارة العراق، ج 1، بەغداد-1985
تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپێدیا لەلایەن (نەوزاد کەلاری) سەبارەت بە (شوێنەواری بەردەبەلکە (بەردەبەڵەک) لە: 16-4-2011 9:46:08

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 13

بەنداوی کەلان

http://www.kurdipedia.org/?q=20120601114532649 76

گونسپان

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

شوێن: ناوچە

ژمارە: 14

پاشماوەی پردێکی بابانەکان لە قەڵاچوالان

http://www.kurdipedia.org/?q=2013011311330074809

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 15

پاشماوەی پەرستگایەکی زەردەشتی لە کرماشان

http://www.kurdipedia.org/?q=2010101615553010115

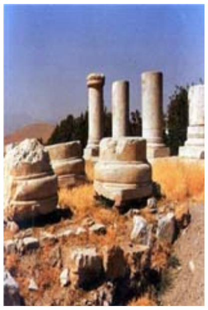

سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

ژمارە: 16

پاشماوەی ماڵی باپیری سمکۆی شکاک لە تەورێز

http://www.kurdipedia.org/?q=2010101615532610114

سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

ژمارە: 17

پاڵە گەورە

http://www.kurdipedia.org/?q=20121129170931740 38

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 18

پردی ئاڵتوون کۆپری 2

http://www.kurdipedia.org/?q=20100917195804953 5

پردێ

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 19

پردی دەشتێ

http://www.kurdipedia.org/?q=20120306204456643711

شرناخ

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باکووری کوردستان

ژمارە: 20

پردی روخانە

http://www.kurdipedia.org/?q=201009272255589707

داقوق. ئەم پردە لە کۆتایی دەستەڵاتی عوسمانییەکان دروستکراوە.
سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 21

پردی کۆنی کاولۆکان

http://www.kurdipedia.org/?q=2013051821594478532

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: رواندز

ژمارە: 22

پردەکەی قلیاسان

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081422055669788

ئەم پردە لەساڵی 1920 لەلایەن کەسێکی دڵسۆزی یەکێک لەبنەماڵە دێرینەکانی شاری سلێمانی بەناوی (حاجی مەلاعەزیزی قەرەنی)، کەکەسێکی ساماندار بوو بنیات نرا لەسەر ئەو رووبارەبچوکەی کە لەناوچەی (دۆڵەرووت)ی باکوری سلێمانیەوە، بەچەمی قلیاساندا، تێپەردەبێ و دوای برینی نزیکەی(27 کم) دەرژێتە ئاوی تانجەرۆ کە ئەم رووبارە، بەشێکی زۆری رووباری
تانجەرۆی پێکدەهێنا، ناوبراو بۆ ئەنجامدانی کارەکەی لەسەربەندی جەنگی یەکەمی جیهانی دا،کە ئەودەم شاری سلێمانی وەک شارەکانی تری عێراق، لەژێر دەسەڵاتی دەوڵەتی عوسمانی دابوو، ئەوەبوو دەسەڵاتدارانی عوسمانی ئەندازیارێکیان لە ئەستەمبوڵ (ئەستەنبوڵ) وە بۆ رەوانەکرد، بەڵام بەهۆی ئەوجەنگەوە نەتوانرا، کارەکەئەنجام بدرێت و کەوتە دوایی جەنگەکەوە ئەندازیارەکە شێوەی دارشتنی پردەکەی رادەستی(حاجی عەزیز) کرد.
دوای ئەوەی لەساڵی 1920 دا دەستی کرد بەدروستکردنی رۆژانە خودی خۆی دەچووە سەرشوێنی پرۆژەکە و سەرۆکاری کرێکارەکانی دەکرد، لە وەرزی بەهاری ئەوساڵەدا کاری تێدا کراو لەدوای ساڵێک تەواو بوو، پردەکە بریتی بوو لە هەشت گل، درێژیەکەی (100) مەترو پانیەکەشی (4)مەتر دەبوو، بەرزیەکەشی (12)مەتربوو. بناغەکەی بەبەردو قور و گل دارێژرابوو، لەدوای بناغەکەیەوە بەخشتی سور و گڵ دروستکرا، خاوەنەکەی لەگوندی قلیاسان، کورە خشتێکی دروستکرد بەوەی گڵی ئەم گوندە بەکەڵکی خشت دروستکردن دەهات، ئەم لاو ئەولایی پردەکەش (چەپەر)ی بۆ دروستکرد بوو.
ئەم پردە لەناوەڕاستی شەستەکاندا رووخاو چەند شوێنەوارێکی ئەو مایەوە، بەهۆی ئەوەی ساڵانە بەهۆی باران و بەفرو ئەو ئەرکە زۆرەی لەرێی ئۆتۆمبێلەوە کەوتبوە سەری هەر جارەی شوێنێکی زیانی پێ دەگەیشت، ئەو شوێنەشی چاک نەدەکرایەوە یاخود بەباشی چاکیان نەدەکردوە.
بەسوپاسەوە لەپەیجی(ئاشقانی شاری سلێمانی)وەرگیراوە

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 23

تۆپەکەی وەستا رەجەب

http://www.kurdipedia.org/?q=2012060821093165086

تۆپی وەستا ڕەجەب ئەم تۆپە لەلایەن وەستا ڕەجەب دروستکراوە لەسەردەمی (میر محمەد) (1813 - 1837 ز) لە ڕواندز.
یەکەمین
وەستاکە کوردە لە لایەن ئەم میرەوە ناردرا بۆ فەرەنسا بۆ فێر بوونی دروستکردنی چەک وەهەروەها چەند نموونەیەکی ئەم تۆپە لەمۆزەخانەی بەغدا دانراوە کە درێژی تۆپەکە دەگاتە (1.5 م.)
سەرچاوە: پەیجە وێنە و مێژوو لە فەیسبوک

ژمارە: 24

تەپەکورە

http://www.kurdipedia.org/?q=201009262218549662

سلێمانی
سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

ولآت: باشووری کوردستان

شوێن: گوند

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 25

تەپەی زیویەی سەقز

http://www.kurdipedia.org/?q=200909031236381977

تەپە زیویە لە بنەڕەتدا قەڵایەک بووە، لە دووری 42 کیلۆمەتری باکووری شاری سەقز ی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەڵکەوتووە، لە ساڵی 1325 کەسێک بەناوی ئەیوب رنبو بە شیوەیەکی فەرمی هەڵکەندی زیویەی دەست پێکرد، لە دوانزە ساڵ هەڵکەندن و گەران شەش گۆری پاشا و گەورەکانی دەوڵەتی ماد و کۆشکێکی سێ نهۆمی قەشەنگی مێژووی زیویە دۆزرانەوە کە شاکاری معماری سەردەمی ماد بووە (لە تۆمارە ئێرانیەکان نوسراوە سەردەمی باستانی.(
بێ گومان ساختمانی پڕ شکۆی سێ نهۆمی زیویە یەکێکە لە عەجایبەکانی سەردەمی دەوڵەتی مادە، کە بە خۆراگریەکی بێ وێنە و باڵاو شێوازیکی سەرنجراکێش دروست کراوەو بەرزایی لە ئاستی رووی دەریا دەگاتە 1835 مەتر، هیچ بینەرێک بە پێوەری عەقلی خۆی ناتوانێ باوەڕ بکات لە سێ هەزار ساڵی پێشوودا کۆشکێکی ئاوا بەم شکۆ و گەورەییەوە دروست کرابێ.
کۆشکی سێ نهۆمی زیویە بەگوێرەی مێژووناسەکان، هەمان کۆشکە کە (هیرۆدیت) لە نوسینەکانیدا لەسەر دەوڵەتی ماد باسی کردووەو، بۆ رازی بوونی دیاکۆ دروستکراوەو لە راستیدا ئەم کۆشکە ناوەندی یەکەمین دادخانە (دادگا) بووە لە دەوڵەتی ماد کە سەرچاوە ئێرانیەکان دەڵێن (ایران باستان.(
سەرچاوە: نامەیەکی کاک هەڤاڵ نەژاد سەبارەت بە هەندێک شوێنی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە 02-09-2009

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

شارەکان: سەقز

ژمارە: 26

جوهنی و دەستە جوهنی

http://www.kurdipedia.org/?q=20110506082931573 14

دهۆک، 8000 ساڵ پ.ز.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: دهۆک

ژمارە: 27

جەقەلتو

http://www.kurdipedia.org/?q=2012093019440573373

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 28

چوار تاقان

http://www.kurdipedia.org/?q=2012052009114764801

کەوتووەتە باشووری شاری کۆیەو لە ساڵەکانی سەرەتایی سەدەی بیستەم کاروان سەرای نێوان کۆیەو هەولێر کۆیەو کەرکووک... بووە. ئەم شوێنەوارە چوارکوپی گەورەی لێ داندراو رۆژانە پرکراوە لەئاو بۆ رێبواران و کاروان چیەکانی دەوورو بەری شاری کۆیە کە دوای پشوو دانێک بەخۆیان و وڵاغەکانیان کەلو پەلەکانیان دەگەیاندە بازاری شاری کۆیە.

دوای فرۆشتنی کەلوپەلەکانیان و ئامادەکردنی کاروانەکەیان بەهەمان رێگادا دەگەڕانەوە ئەم شوێنەوارە لە ساڵی (2002) لە لایەن قائیمقامیەتی کۆیە نۆژەن کراوەتەوە.

سەرچاوە: فەیسبووکی وێنە و مێژوو

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: کۆیە

ژمارە: 29

چیای نەمرود و شوێنەواری نەمرود

http://www.kurdipedia.org/?q=2013022118382680632

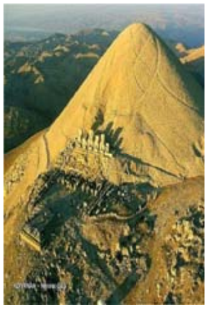

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باکووری کوردستان

ژمارە: 30

چیرۆکە عاشقانەکەی شێخ فەرخ و خاتوون ئەستی

http://www.kurdipedia.org/?q=2012101415122873422

گوندی داودییەی زێدی (شێخ فەرخ و خاتوون ئەستی) بەدووری (5کم)دەکەوێتە باکووری خۆرهەڵاتی شاری قەڵادزێ. هەرچەندە مێژووی ئەو رووداوە نازانرێت، بەڵام بەپێیی قسەی پیاوانی بەتەمەنی گوندەکە نزیکەی(500)ساڵ بەرلەئێستا لەو گوندەدا کورو کچێک بەناوی(فەرخ و ئەستی) بەشێوەیەک عاشقی یەکتربوون کە لەئێستادا گێرانەوەی بەسەرهاتەکەیان بەبەیت و هۆنراوە شوێنێکی دیارو بەرچاوی هەیە لەناو داستانەکانی ئەدەبیاتی فۆلکلۆری کوردەواریدا.
بەپێیی گێرانەوەکان: پیاوێک بەناوی (مامادین) کە خەڵکی گوندی داودییە بووە، دوای مردنی(12)کوری لەتەمەنی پیریدا خوا کورێکی تری پێ بەخشیووە بەناوی(فەرخ). ئەو منداڵە هەردوای لەدایک بوونی دەستیکردوە بەقسەکردن و پێکەنین! هەربۆیە خەڵکی گوندەکە پێیی سەرسام بوون. لەوکاتەدا(مام خەلیفە)ی برا گەورەی مامادین و باوکی(خاتوون ئەستی)لەترسی سوڵتانی ئەوکاتەی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی بڕیاریداوە ئەو منداڵە مەترسیدارە نەگبەتە بخاتە ناو تەویلەی ئێسترو ئەسپەکانییەوە بۆ ئەوەی بەناڵی قاچەکانیان بیکوژن، بەڵام دواتر ئەو کارەی مامی فەرخ بێ ئاکام بووە. پاشان خەڵکی ناوچەکە بۆیان دەردەکەوێت کە ئەو منداڵە مرۆڤێکی ئاسایی نییە، بەڵکو لەداهاتوودا دەبێتە شێخ و کەسێکی ناودار. دوای گەورە بوونی شێخ فەرخ و خاتوون ئەستی، هەردووکیان بەشێوەیەکی سەرشێتانە عاشقی یەکتر بوون. هەرچەندە خاتوون ئەستی لەبری شوانیکردن بۆ باوکی لە(شوخاڵ)ناوێک مارەکراوە، بەڵام فەرخ و ئەستی گوێیان بەو کارە نەداوە. سەرئەنجام دوای ئاشکرابوونی پەیوەندییەکەیان شێخ فەرخ بەناچاری گوندی داودییەی جێهێشتووەو ڕوویکردۆتە وڵاتی شام بۆلای ماڵی خالانی. دوای ماوەیەکیتر کاتێک شێخ فەرخ هەواڵی نەخۆشکەوتنی ئەستی مەعشوقی دەزانێت بڕیاریداوە بگەڕێتەوە بۆ گوندەکەیان. دوای گەڕانەوەی لەخوار گوندی داودییەو لەنزیک کانی(بەیبوون)ی ئێستا، کۆمەڵێک منداڵ دەبینێت و پرسیاری دەنگ و باسی ئاواییان لێدەکات. ئەوانیش لەوەڵامدا دەڵێن: (خاتوون ئەستی نەخۆشەو خەریکە دەمرێت!)وەک توانجێکیش دەڵێن: (بڕۆ

گۆشت و پڵاو بخۆ). ئەویش لەداخی ئەو هەواڵە ناخۆشەدا دەسکە بەیبوونەکەی ناوپشتێنی فڕێدەداتە سەر زەوی. هەربۆیە لەئێستادا ئەوشوێنە بەکانی بەیبوون ناسراوەو تاوەکو سالانی رابردووش ئەو گوڵە لەشوێنەکە سەوز بووە. دواتر لەنزیکی گوندەکە شێخ فەرخ (زەنوون)ی شوانی مێگەلەکەی خۆیان دەبینێت، ئەویش لەبەرامبەر نەخۆش کەوتنی خاتوون ئەستیدا زۆر دڵی دەداتەوە. هەربۆیەو لەئەنجامی ئەو دڵدانەوەیەدا دواتر شێخ فەرخ دەڵێت: (کاتێک کە مردم و کەسێک ویستی سەردانی گۆڕەکەم بکات دەبێت پێشتر سەردانی گۆڕی(شێخ شوان)واتا شێخ زەنوون بکات، چونکە خۆشەویسترین کەسی منە). لەکۆتاییدا بەداخەوە مردن رێگە نادات شێخ فەرخ و خاتوون ئەستی بەیەک بگەن، چونکە خاتوون ئەستی بەهۆی نەخۆشییە کوشندەکەیەوە کۆچی دوایی دەکات. جێگای ئاماژەیە ئێستا هەرسێ گۆڕی(شێخ فەرخ و خاتوون ئەستی و شێخ شوان)لەیەک گۆرستاندا بەدووری چەند مەترێک دەکەونە خۆرهەڵاتی گوندی داودییە.
عومەر ئیسماعیل مارف
تێبینی: ئەو بابەتە لەژمارە(11)ی گۆڤاری(کەپر)دا بڵاوکراوەتەوە.
سەرچاوە: تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپێدیا لەلایەن (عومەر ئیسماعیل مارف)
سەبارەت بە (چیرۆکە عاشقانەکەی شێخ فەرخ و خاتوون ئەستی) لە: 14-10-2012 12:02:31

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: رانیە

ژمارە: 31

چەرمۆ

http://www.kurdipedia.org/?q=20110411211556564 31

بەیەکێک لە گرنگترین و بەناوبانگترین شوێنەوارەکانی کوردستان و هەموو رۆژهەڵاتی ناوەڕاست دادەنرێت بە شێوەیەک کە توانیویەتی ببێتە زنجیرەی یەکەم لە ریزبەندی شارستانیەتی چاخی بەردینی نوێ و ناونراوە بە (شارستانی چەرمۆ) وە بە یەکەم گوندی نمونەیی کشتوکاڵیی دادەنرێت لە مێژوودا.هەروەها مرۆڤ لە گوندی چەرمۆ دا توانیویەتی بەیەکجاری لە ژیانی ناو ئەشکەوتەکان دوور کەوێتەوە و بۆ خۆی خانوو دروستبکات و بۆ ماوەی هەرچوار وەرزەکە تێیدا بمێنێتەوە. ئەمەش بە بەڵگەی دۆزینەوەی ژمارەیەک لە پاشماوەی خانووەکانی لە ئەنجامی هەڵکۆڵینەکەدا.هەروها شارستانی چەرمۆ وەرچەرخانێکی گرنگە لە مێژووی مرۆڤایەتی دا ئەویش بەلاوەنانی کەرەستە بەردینەکان و بەکارهێنانی گڵە بۆ دروستکردنی کەرەستە و پێداویستیەکانی ناوماڵ، بە تایبەتی قاپ و قاچاخ و گۆزەکاری.

هاوشێوەی گوندی چەرمۆ لە ناوچەی (ئەریحا)لە فەلە ستین و (چەتەڵ هیوک) لە ئاسیایی بچوک، (بەردحوشتر) لە هەولێر (تەپە گوران) لە کرماشان و چەند ناوچەیەکی تری رۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بدۆزراوەتەوە .
شوێنەکەی:
شوێنەواری چەرمۆ دەکەوێتە ناوچەی چەمچەماڵ لە بەشی رۆژهەڵاتیەوە بە دووری(15)کم، وە دووری (35) کم لە رۆژهەڵاتی شاری کەرکوک لە شوێنێکی گردەڵانیدا.ڕووبەرەکەی نزیکەی 1400مەتری چوارگۆشەیە، بەرزیی لە ئاستی رووی دەشتەکەیدا نزیکەی (23) پێی بەرزە، رووبەری ئەم شوێنە (90×140) مەتر دەبێت وە قوڵی پاشماوە شوێنەوارییەکەی نزیکەی (7) دەبێت لە لووتکەی گردەکە بەرەوە خوارەوە(10.)
سەرچاوە: تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپێدیا لەلایەن (نەوزاد کەلاری) سەبارەت بە (شوێنەواری چەرمۆ) لە: 11-4-2011 19:36:33

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شوێن: گوند

شارەکان: چەمچەماڵ

ژمارە: 32

چەندین پارچە ئاسەواری ناوازە لە گەرمیان دۆزرانەوە

http://www.kurdipedia.org/?q=20140319235411156185

خەندان- سۆران کەریم
لە ئەنجامی کارکردن لە پرۆژەی جووتسایدی کەلار_ سلێمانی، چەندین پارچە ئاسەواری مێژووی دەرکەوتن، بۆ ئەو مەبەستەش بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری گەرمیان تیمیکی رەوانەی شوێنەکە کرد و چەندین پارچە ئاسەواریان دەرکرد.
ساڵح محەممەد سەمین، جێگری بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان، لە لێدوانێکیدا بۆ خەندان، رایگەیاند :"لە ناوچەی گەرمیان چەندین پارچە ئاسەوارمان دۆزییەوە."
ئاماژەی بەوەشدا، کە دوای ئەوەی لەلایەن هاوڵاتیەکەوە بەڕێوەبەرایەتییەکەمان ئاگادار دەکرێتەوە لە دەرکەوتنی کۆمەڵێک پارچە گۆزە، کە لە ئەنجامی کارکردن لە پرۆژەی جووت سایدی کەلار- سلێمانی لە نزیک گوندی (بەردەسووری سەروو دەرکەوتن، تیمێکمان رەوانەی شوێنەکە کرد.
جێگری بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان، وتیشی :" تیمەکەمان دەستی بە کارکردن کرد، لە ئەنجامدا کۆمەڵێک پاشماوەی شوێنەواری کۆن دەرکەوتن، لەوانە چەند گۆزەیەک کە گۆزەیەکیان نەخشی هێڵداری لەسەرە هەروەها سەرە تیرێک، لەگەڵ

چەند مووروویەکی جوانکاری."
ئەوەشی خستەڕوو، کە بە شێوەیەکی گشتی پاشماوەکان لە ژێر تاوێرەبەردا دانرابوون و هەروەها هەندێ ئێسک و پروسک لەکاتی کارکردندا دەرکەوتن کە پێدەچێت پاشماوەی گۆڕستانێک پیشان بدات لەو شوێنە.
ساڵح محەممەد سەمین، وتیشی :" بەلام بە هۆی پشووی چەژنی نەورۆزەوە کارکردنمان لە شوێنەکەدا وەستاند."
سەبارەت بە مێژووی ئاسەوارەکان، ئەو بەرپرسەی شوێنەواری گەرمیان، وتی:" هێشتا بۆمان دەرنەکەوتوە مێژووەکەیان بۆ کەی دەگەڕێتەوە، بەلام بەهۆی شێوزای گۆزەکان و جۆری ناشتنی مردووەکان و پاشماوەکانی تر دەتوانین سەردەمە مێژووییەکەی لە داهاتوودا دیاری بکەین."
سەرچاوە: ماڵپەڕی خەندان - 19-03-2014

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: کەلار

ژمارە: 33

حمام خان (پیر ظهیری) سنە

http://www.kurdipedia.org/?q=200909031235301976

ئەم بینایە دەکەوێتە باکووری بازاری سەرداپۆشراوی سنە، بەگوێرەی بەڵگە مێژوویەکان لە ساڵی 1220 (هـ. ق) هیجری، قەمەری، دروست کراوە بە دەستووری امان الله خانی ئەردەڵان، کە ئەودەم حاکمی شاری سنە بووە، ساڵی 1296 (هـ. ق) لەلایەن ئەمین التجار نۆژەن کراوەتەوە.
ئەم حەمامە پێکهاتووە لە کلاورۆژنە و سربینە و گەرم خانە و خەزینە، کە بە کەرەستەی اهک (گەچ) کاشی کاری و سنگ فەرشکردنی مەڕمەڕ داپۆشراوە.
هەروەها بە ژمارەی (2603)تۆمار کراوە بە شوێنێکی مێژوویی.
سەرچاوە: نامەیەکی کاک هەڤاڵ نەژاد سەبارەت بە هەندێک شوێنی رۆژهەڵاتی کوردستان لە 02-09-2009

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

شوێن: گەرماو

شارەکان: سنە

ژمارە: 34

حەمامی حاجی ساڵح

http://www.kurdipedia.org/?q=2012011422111363832

حەمامێکی مێژوویی شاری سەقزی ڕۆژهەڵاتی کوردستانە. لە فەرمانگەی میراتی کولتووریی و شوێنەوارە مێژووییەکانی وڵاتی داگیرکەری ئێران تۆمار کراوە.
لە ڕاپۆرتێکدا کە لە پێگەی فەرمی خۆیدا بڵاوی کردوەتەوە (فەرمانگەی میراتی کولتووریی و شوێنەوارە مێژووییەکانی وڵاتی داگیرکەری ئێران) هۆشداری ئەوەی داوە کە حەمامی مێژوویی حاجی ساڵحی سەقز، لە حاڵی فەوتان و لەنێو چووندایە و ئەگەر بەرپرسانی پەیوەندیدار چارەسەرێکی بۆ نەدۆزنەوە بە زوویی هەرەس دەهێنێت.
لە بەشێک لەم ڕاپۆرتەدا هاتووە کە بە هۆی پشتگوێ خستنی ئەم شوێنەوارە مێژووییە لە لایەن بەرپرسانی فەرمانگەی میراتی کولتووری و هەروەها درووستکردنی کۆمەڵێک باڵەخانە و تەلاری گەورەی بازرگانی لە تەنیشت حەمامەکەدا، هەنووکە جگە لەوەی کە نما و بەجەوەنی حەمامی حاجی ساڵح بە تەواوی داپۆشراوە، مەترسی ڕووخان و هەرەس هێنانی ئەم شوێنەوارە مێژوویی و دەگمەنەی شاری سەقز، لە هەموو کاتێک زیاترە .

سەرچاوە: ناوەندی هەواڵنێری سەقز

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

شوێن: شوێن

شارەکان: سەقز

زمان - شێوەزار: ک. باشوور

ژمارە: 35

خانوو و چوخمێکی کۆن لە کفری

http://www.kurdipedia.org/?q=2013011321460174824

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: کفری

ژمارە: 36

خانوویەکی کۆنی گەڕەکی سابوونکەرانی سلێمانی

http://www.kurdipedia.org/?q=2013011320291174821

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شوێن: گەڕەک

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 37

خانی حەسەن پاشا لە ئامەد

http://www.kurdipedia.org/?q=2013082923320789014

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باکووری کوردستان

شوێن: شوێن

شارەکان: ئامەد

ژمارە: 38

دۆڵی بارام

http://www.kurdipedia.org/?q=201003021206133803

لە شاری ماداکتۆ لە ئیلام.
سەرچاوە: ویکیپێدیا

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

شارەکان: ئیلام

ژمارە: 39

دیواری کورد لە بەیتولمەقدیس

http://www.kurdipedia.org/?q=2010101609504610109

ئۆرشەلیم - ئیسرائیل
سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ئیسرائیل

ژمارە: 40

دێری ئاختامار

http://www.kurdipedia.org/?q=2014050714061676097

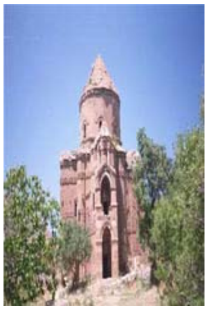

دێری ئاختامار، بەدووری 54 کم دەکەوێتە باشووری ڕۆژئاوای شاری وانی باکووری کوردستان و لەناو دوورگەیەکی دەریاچەی وانە کە ناوی دوورگەکەش هەر ئاختامارە.
ئەو دێرە لەنێوان ساڵانی 908 بۆ 921 لەلایەن ئەرمەنییەکان دروستکراوە و هەتا ساڵی 1021 وەک کڵێسای ئەرمەنییەکان بەکارهێنراوە و دواتریش بۆ ماوەیەکی درێژ بووە بە گەورەترین ناوەندی کەلتوری ئەرمەنییەکانی میزۆپۆتامیا و ئەنادۆڵ.
دێری ئاختامار لەناو دەریاچەی وان، بووە بە شوێنێکی گەشتیاری و بەردەوام گەشتیاران ڕووی تێدەکەن.
دێری ئاختامار، بەپێی ئەفسانەی ئەرمەنی، (تامار) ناوی کچی قەشەیەکی ئەرمەنی بووە، کوڕێکی موسوڵمان عاشقی بووە، ئەو کورە بە مەلە هەموو ڕۆژێک چووە بۆ بینینی تامار، ئێوارەیەک تامار و چراکەی لە چاوەڕوانی خۆشەویستەکەی دەبێت، باوکی تامار هەستپێدەکات و دەچێت کچەکەی دەباتەوە و زیندانی دەکات.
کورەکە بەردەوام دەبێت لە پەڕینەوە بۆ دوورگەکە، کە ماڵی کچەکەی لێیە، کاتێک نزیک دەبێتەوە، چراکە دەبینێت و نازانێت کە ئەو چرایە بەدەستی باوکی کچەکەوەیە، باوکی کچەکە هەرجارەیان چراکە دەباتە شوێنێکی جیاوازی دوورگەکە، کورەکەش لەگەڵ چراکە بەردەوام ئاڕاستەی ڕۆشتنەکەی دەگۆڕێت هەتا لەو شەوەدا دەخنکێت و دواهەمین ووشە کە بەهاوارکردنەوە دەیڵێت؛ "ئاخ تامار"ە، دواتریش تامار خۆی ژەهرخوارد دەکات و دەمرێت، بەوهۆیەوە ناوی دێرەکە و دوورگەکە بووە بە ئاختامار.
جۆرەها وێنە، نەخش و نیگار لەسەر ئەم بینایە دروست کراوە، کەهەندێکیان گوزارشت لە کاری ڕۆژانەی خەڵکی ئەوسا دەکەن، هەندێکی تریان گوزارشتی بەسەرهات و چیرۆکی پێغەمبەران (هەر لە ئادەمەوە تا عیسا) دەکەن، ئەگەر لێکۆڵینەوەیەکی ورد بکرێت، دەتوانرێت مێژووی ئەو دێرە بەنووسین و نەخش و نیگارەکانی بزانرێت و بنوسرێتەوە .
هەروەها لەم دێرەدا فێرگە هەبووە بۆ پێگەیاندنی قەشە، بەڵام لە کۆمەڵکوژی ئەرمەنیەکان روخاوە، ئێستا شوێنەواری فێرگەکە ماوەتەوە.
سەرچاوە: ماڵپەڕی خەندان - 2014-05-07

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باکووری کوردستان

شارەکان: وان

شوێن: شوێن

ژمارە: 41

دێری رەبان هورمز لە پارێزگای دهۆک

http://www.kurdipedia.org/?q=2013082709325989086

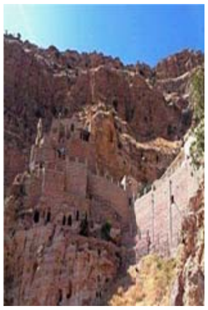

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شوێن: شوێن

شارەکان: دهۆک

ژمارە: 42

دێری عاسی لە شنگال

http://www.kurdipedia.org/?q=2014042221421475931

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: شنگال

ژمارە: 43

دەربەندی بێلولە

http://www.kurdipedia.org/?q=2012090817033572982

کەوێتە باکووری خۆرهەڵاتی گوندی دەربەندی بێلولە، ئەو گوندە لەسنووری ناحیەی(مەیدانی سەر بەقەزای خانەقین-ە. لەسەر چیایەک هەڵکۆڵراوە کە زیاتر لە(150)مەتر لەبنکەی چیاکەوە دوورە، بەرزی ئەو نەخشەیە(90)سەنتیمەترە....بەپێی نووسینە مسماریەکانی سەر ئەو وێنە هەڵکۆڵراوە کە بەچەند شێوەیەک ناوی پاشا(تارونی)خوێندراوەتەوە، بۆچوونی وا هەیە کە وێنەکانی نەخشەکە کۆنترن لەنووسینەکە.

سەبارەت بەمێژووی نەخشەکە وەک شارەزایانی بواری شوێنەوارناسی گەرمیان ئاماژەی پێدەکەن، بۆچوونی جیاواز هەیە. شارەزایەکی شوێنەوارناسی بیانی سەردەمی نەخشەکە دەگەڕێنێتەوە بۆ ماوەی فەرمانرەوایی(ئەکەدییەکان)ی بنەماڵەی(ئووری سێیەم)واتە(2350–2230)بۆ(2112–2006)پێش زایین، کە

فەرمانڕەواییان لەو ناوچانەکردوە. واتە ئەو ناوچەیەی کە نەخشەکەی تێدا هەڵکۆڵراوە، ماوەیەک ناوچەی وڵاتی(لولوییەکان)بووە.
لەلایەکیترەوە بەبۆچونی شوێنەوارناس(دڵشاد عەزیز زاموا)ئەو نەخشەیە سەردەمەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەدەی بیستەم یان نۆزدەهەم(پێش زایین)ئەمەش بەپشتبەستن بەکۆمەڵێک بەڵگەی هونەری.
لە پەیجی (کوردانی زەردەشتی) وەرگیراوە

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات:	باشووری کوردستان

شارەکان: خانەقین

ژمارە: 44

دەربەندی گاور

http://www.kurdipedia.org/?q=2013050510114378673

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات:	باشووری کوردستان

شارەکان: قەرەداغ

ژمارە: 45

دەرگای قەڵا لە ئامێدی

http://www.kurdipedia.org/?q=201010091805519918

سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 46

دەرماناوە

http://www.kurdipedia.org/?q=2012042221523264602

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: مەخموور

ژمارە: 47

دەروازەی سلێمانی لە کفری

http://www.kurdipedia.org/?q=2013122100534787143

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: کفری

ژمارە: 48

دەقولباب

http://www.kurdipedia.org/?q=2013111617454787811

سالْی 1933 لە سلێمانی لەلایەن ئەحمەد مەحمود ئاغاوە دروستکراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 49

دەمانچەیەکی سەردەمی کارخانەکەی میری سۆران

http://www.kurdipedia.org/?q=2010101919114610150

سەرچاوەی وێنە: ماڵپەڕی زاری کرمانجی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 50

زەرزی

http://www.kurdipedia.org/?q=2012122516435674459

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شوێن: گوند

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 51

ساتوقەڵا

http://www.kurdipedia.org/?q=2013121610001487209

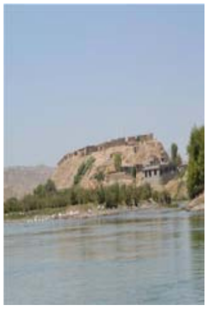

تەق تەق

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شوێن: قەڵا

ژمارە: 52

شوێنەواری مێژوویی نیکرۆپۆلس لە گوندی دارا، کە دەکەوێتە نێوان شاری نسیبین و جزیرە لە باکووری کوردستان

http://www.kurdipedia.org/?q=2013121412374187251

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باکووری کوردستان

شوێن: گوند

شارەکان: جزیرە

ژمارە: 53

فەقرەقا

http://www.kurdipedia.org/?q=2012101921412373439

فەقرەقای مەهاباد. ژمارەیەک لە پادشاکان، شازادەکان و خاتوون و کەسایەتیە بەرجەستەکانی مێدیا کە لە ناو دڵی بەرد و شاخەکان دا نێژراون. فەقرەقا، هەڵکەوتوو لە نزیک شاری مەهاباد، نموونەیەکە لەم گۆرانە. تەمەنی ئەم شوێنانە بۆ زیادتر لە پێنج سەت ساڵ بەر لە زایین دەگەڕێتەوە.

سەرچاوە: لاپەرەی فەیسبووکی شێرکۆ جیهانی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

شوێن: ئەشکەوت

شارەکان: مەهاباد

ژمارە: 54

قبر کوجک زرو

http://www.kurdipedia.org/?q=20120930194015733372

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: شنگال

ژمارە: 55

قزقاپان

http://www.kurdipedia.org/?q=201005292021374329

ئەشکەوتێکە کەوتۆتە ناوچەی چەمی ڕەزانی نێوان سلێمانی و سووورداشەوە، کۆمەڵێک نەخشی مادەکانی تێدا هەڵکەنراوە. 3 گۆڕی تێدایە و نیشانی ئاهورامەزداشی تێدا دروستکراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شوێن: ئەشکەوت

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 56

قشڵەی مەخموور

http://www.kurdipedia.org/?q=20081216231443803

ئەم قشڵەیە دەکەوێتە ناوەندی شارۆچکەی مەخموور کە سەر بە پارێزگای هەولێرە.
مێژووی دروستکردنی ئەم قشڵەیە دەگەڕێتەوە کۆتاییەکانی سەردەمی دەسەڵاتی عوسمانییەکان (1907 ز) کە بۆ مەبەستی سەربازی بەکاریان هێناوە .
ئەم قشڵەیە بەشێوەی لاکێشەییە بە ڕووبەری (3724)م کە دەکاتە ((888م2 بە بەرد و گەچ و قسڵ دروستکراوە، لە دوو نهۆم پێک هاتووە، دوو دەرگای هەیە (ڕووەو باکوور و باشوور.)
سەرچاوە: ماڵپەڕی پارێزگای هەولێر

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 57

قشڵەی کۆنی گوێر

http://www.kurdipedia.org/?q=2012042221510364601

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 58

قشڵەی کۆیە

http://www.kurdipedia.org/?q=20081216232720805

ئەم قشڵەیە دەکەوێتە ناو سەنتەری شارۆچکەی کۆیە بەلای رۆژئاوایدا، چەند راو بۆچوونی جیاواز هەیە لەسەر مێژووی دروست کردنی ئەم قشڵەیە، یەکێک لەو بۆچوونانە مێژووی دروست کردنی دەگەرێتەوە بۆ سەردەمی مەمالیک، سەرچاوەیەکی تر مێژووی دروست کردنی دەگەرێنێتەوە بۆ نیوەی دووەمی سەدەی نۆزدە لە سەردەمی والی عوسمانی فەرمانرەوای بەغدا (میدحەت پاشا) (1869 – 1872 ز) کە والی عوسمانی بووە لە بەغداد.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: کۆیە

ژمارە: 59

قشڵەی کەرکوک

http://www.kurdipedia.org/?q=201009272301089709

سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 60

قەسری شەمامک

http://www.kurdipedia.org/?q=2011051220394557862

ئەم گردە دەکەوێتە دووری 30 کم لە باشووری رۆژئاوای شاری هەولێر کە گردێکی زۆر گەورەیە و بە قەسرێکی شوێنەواری ناسراوە."

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: هەولێر

ژمارە: 61

قەڵای بانەمان

http://www.kurdipedia.org/?q=2011040422261717857

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 62

قەڵای پاشا کۆرە - سارتکە

http://www.kurdipedia.org/?q=2012041822122564570

دوکان

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 63

قەڵای چاری

http://www.kurdipedia.org/?q=2011062922150760389

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

شوێن: قەڵا

ژمارە: 64

قەڵای خانزاد

http://www.kurdipedia.org/?q=20081216231752804

ئەم قەڵایە دەکەوێتە نزیک گوندی بانەمان لەلای باکووری شاری هەولێرەوە بە دووری (28 کم)، لە هیچ سەرچاوەیەکی مێژوویدا باسی دروست کردنی ئەم قەڵایە نەکراوە، وا مەزندە دەکری کە ئەم قەڵایە دروست کراوە لە پێش (محەمەد پاشای رواندوز) کە میری رواندوز بووە لە دوای مردنی باوکی لە ساڵی (1242ک / 1826 ز.(ئەم قەڵایە بەشێوەیەکی لاکێشەی نارێک درووست کراوە کە درێژی و پانی لایەکانی وەک یەک نییە و لە دوو نهۆم پێک هاتووە کە هیچ نەخش و نیگاری و نووسینێکی لەسەر نییە بۆیە دیاری کردنی مێژووی بە روونی دیار نییە، وە ئەم قەڵایە بۆ کاروباری سەربازی بەکارهاتووە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 65

قەڵای ساروقوغان

http://www.kurdipedia.org/?q=20110629233324560393

قەڵایەکی سەختە و دەکەوێتە نزیک مەراغە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

شوێن: قەڵا

ژمارە: 66

قەڵای شاخ

http://www.kurdipedia.org/?q=20120112184522263800

قەڵای شاخ، یەکێکە لە گرنگترین قەڵاکانی پارێزگای ئیلامی ڕۆژهەڵاتی کوردستان. دەکەوێتە گوندی بەردی فەتح و لە 12 کیلۆمەتری ڕۆژهەڵاتی ناوچەی زەڕین ئابادی شاری دێهلوران هەڵکەوتووە.
ئەم قەڵایە کەوتۆتە شوێنێکی گرنگ و لە ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوای ئەم قەڵایەدا دوو ڕووبار هەن، ئەوانیش ڕووباری شاخ و ڕووباری دەڕەشۆر-ن، کە لە باشووری قەڵاکە بەیەک دەگەن و یەک دەگرن. ئەم دوو ڕووبارەوە لە ڕووی پارێزگارییەوە گرنگییەکی دیکەیان بە قەڵاکە بەخشیوە بەهۆی ئەوەی کە بە ئاسانی دەستی دوژمن نەگاتە قەڵاکە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

نەتەوە: کورد

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

شوێن: قەڵا

شارەکان: ئیلام

زمان - شێوەزار: ک. لوری

ژمارە: 67

قەڵای شیروانە

http://www.kurdipedia.org/?q=20091102232757225

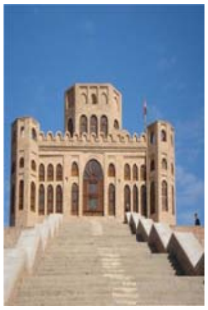

قەڵایەکی کۆنی مێژووییە، لەسەر تەپۆڵکەیەکی دەستکرد لەسەر ڕووباری سیروان لەشاری کەلار بتیاتنراوە، لەباری مێژووی دروستکردنی قەڵاکەوە زانیاری وردو ساغکراوە نییە، هەندێک دەڵێن لەلایەن ئەنەوشیروانی ساسانییەوە بنیاتنراوە، هەندێکیش ڕایانوایە حەمە پاسای جاف دروستیکردووە، هەرچەند ناوبراو کۆچەر بووەو لەقەڵادا نەژیاوە، بەڵام لایەنگرانی ئەم ڕایە دەڵێن کۆشکی زستانەی حەمە پاشا بووە، بەڵام گومان لەسەر ئەم ڕایە دروستدەکات بوونی تونێلکی ژێر زەوی بووە لە قەڵاکەوە بۆ سەر ڕووباری سیروان، کە هەندێک دەڵێن ئەوە دەلالەتە لەوەی کە بۆ حاڵەتی شەڕوو گەمارۆدان سوودی لێوەرگیراوەو ئاوی لێوە هێنراوە بۆ ناو قەڵاکە.
ڕایەکی دیکەش هەیە دەڵێت تەپۆڵکە خۆڵەکە لەلایەن ئەنەوشیروانی ساسانیەوە بنیاتنراوەو کۆشکەکە لەلایەن حەمە پاشاوە دروستکراوە.
سەرچاوە: تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپێدیا لەلایەن (wrya) سەبارەت بە (قەڵای شێروانە) لە: 8-10-2010 13:26:23

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 68

قەڵای هەولێر

http://www.kurdipedia.org/?q=20090171424272035

قەڵای هەولێر تەپۆلکەیەکی بازنەیی رووتەختە، رووبەری (102.190) م2، ناوەڕاستی شاری هەولێر داگیر دەکات، 415م لە ئاستی رووی دەریا بەرزترە و بە بەرەنجامی 26م و 25سم لە ئاستی رووی شاری هەولێر بەزرترە، کە لە بەرزترین شوێن دەگاتە نزیکەی 30م.هەندێک بیرورا هەیە کە دەڵێت قەڵای هەولێر لەوەی ئێستا بەرزتر بووە، بەڵام لە ساڵی (216ز) ئیمپراتۆری رۆمانی (کراکلا) کاتێ هێرشی بۆ سەر تیسفۆن لە هەولێردا رۆیشتووە و تەپۆلکەکەی قەڵا کە گۆرستانی پاشا فۆرپییەکان بووە رووخاندووە و ئێسک و پروسکی مردووەکانی دەرهێناوە،زانای ئەمەریکی(ئەداورد کە بیرا) مامۆستای زانستی ئاشوورییەکان لە زانکۆی شیکاغۆ دەڵێت: لە عێراقی ئێستادا هەندێک شار هەن کە تاکو ئێستا خەڵکیان تیا دەژی کە چی خۆی لەسەر گوند و شاری کۆن دروستکراوە، لەوانەش شاری هەولێر و شاری کەرکووک، تەمەنی قەڵای هەولێر بە تەواوی دیار نییە بەڵام لەسەروبەندی ساڵی 2000 پ.ز لە نووسراوەکانی پادشای سۆمەری(شۆلکی) بە ناوی(ئوربیلوم (urbilum - هاتووە.
تەمەنی قەڵای هەولێر بە تەواوی دیار نییە بەڵام لەسەروبەندی ساڵی 2000 پ.ز لە نووسراوەکانی پادشای سۆمەری(شۆلکی) بە ناوی(ئوربیلوم (urbilum - هاتووە. بەر لەوە و لەچاخی ئەکەدی (3350- 2150 پ.ز و لەسەردەمی یەکەم پاشایان(سەرجۆنی ئەکەدی) و لە هەڵمەتەکەی بەرەو باکور بۆ فراوانکردنی ئیمپراتۆریەتەکەی بە هەولێردا رۆیشتووە و باس لە هەولێر دەکات.ئیتر لەم مێژووە بە دواوە و لەسەرجەم چاخەکان باس لە هەولێر کراوە، کە دەڵێین هەولێر واتا(قەڵا)، قەڵای هەولێر کە تەمەنی(بەپێی توێژەران) 6000 ساڵە لەم ماوە درێژەی تەمەنی چەندین جار مەبەست لە هەبوونی گۆڕاوە، ئەم قەڵایەی لەسەردەمی سۆمەریەکان دروستکراوە و دوای ئەوان بە دەیەها نەتەوە و شارستانیەت لە سەری ژیاون، لەم ماوەیەدا چەندین جار مەبەست لە بوونی گۆڕاوە و جگە لە جێنشین چەندین مەبەستی تری پێکاوە،لەسەردەمی ئاشورییەوە،بەدیار دەکەوێت کە پەرستگای خواوەند عەشتار بووە(خواوەندی جەنگ و سەرکەوتن) و بەم مەبەستەش پادشا ئاشوریەکان حەجیان بەرەو قەڵای هەولێر دەکرد.
سەرچاوە: ماڵپەڕی رادیۆی نەوا

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 69

قەڵای کونجانچەم

http://www.kurdipedia.org/?q=2012010919015563734

قەڵای کونجانچەم، دەکەوێتە 15 کیلۆمەتری باکووری رۆژهەڵاتی شاری مێهران، لە پارێزگای ئیلامی رۆژهەڵاتی کوردستان.
ئەم قەڵایە سێ دەرگای هەیە، دیوی دەرەوەی قەڵاکە هەمووی بە بەرد دروستکراوە، چوار بورجی پاسەوانی هەیە. هەروەها هەموو ژوورەکانی قەڵاکە بەیەکەوە بەستراون و راڕەوەکانی سەرداپۆشراون.
بە گوێرەی زانیارییەکان، قەڵای کونجانچەم (کنجانچم) ساڵی 1305 ی هەتاوی، بە فەرمانی غوڵامرەزاخانی دواهەمین والی ئیلام، لە کەناری چەمی کونجانچەم لە وەرزی زستاندا دروستکراوە.
لە ئێستادا لە فەرمانگەی میراتی فەرهەنگی ئێران وەک شوێنەوارێک تۆمارکراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

ولاّت: رۆژهەڵاتی کوردستان

شوێن: قەڵا

شارەکان: ئیلام

زمان - شێوەزار: ک. لوری

ژمارە: 70

قەڵای کەریم خان، قەسری شیرین 1911

http://www.kurdipedia.org/?q=2013102121371288253

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

ولاّت: رۆژهەڵاتی کوردستان

شوێن: قەڵا

شارەکان: قەسری شیرین

ژمارە: 71

قەیسەری نەقیب

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081114124667487

یەکێکە لە مەڵبەندە بازرگانییە هەرە کۆنەکانی ناو شاری سلێمانی. ساڵی 1900 شێخ مستەفای نەقیب کە دەکاتە مامی شێخ مەحمودی حەفید دروستی کردووە.زۆربەی وەستا و کرێکارەکان کە لە دروستکردنی ئەم قەیسەرییەدا ئیشیان کردووە لە سنە و کرماشانەوە هاتن و شارەزایی زۆریان هەبووە لە هونەری بیناسازیدا.نەخشەی قەیسەرییەکەش هەر هەمان نەخشەیە کە لە قەیسەری و بازاڕەکانی رۆژهەڵاتی کوردستاندا بەکارهاتوون. کاسبکارەکانی ئەم قەیسەرییە جۆراو جۆر بوون وەک خەیاتی و دەلاکی و وشکەفرۆش. بەڵام لەدوای ساڵی چلەکانەوە شەقڵێکی تری بەخۆوە گرت و زیاتر بوو بە بازاڕی عەتارەکان. سەرچاوەی کەل و پەلەکانیش لە بەغدا و سوریا و ئێرانەوە دابینکراون و بازرگانەکانی ئەو سەردەمە خۆیان سەفەری ئەو وڵاتەیان کردووە و تازەترین کاڵایان بۆ دوکاندارەکانی ئەو قەیسەرییە هێناوە. لافاوە بەناوبانگەکەی شاری سلێمانی لە ساڵی 1957 دا زیانێکی گەورەی بەم قەیسەرییە گەیاندووە. ئەو سەردەمە لاوان و مامۆستایان و پیاوە ناودارەکانی کورد کۆمەکی ماددیان پێشکەش بە زیانلێکەوتووان کردووە. ساڵی 1988یش لە رووداوێکی تردا قەیسەرییەکە سوتا و خەڵکەکەی تووشی زیانێکی قورس بوون.دەیان پیاوی ناسراو و کاسبکار و بازرگان لە موسوڵمان و گاور و جولەکە لەم قەیسەرییەدا کاسبییان کردووە. تۆفیق قەزاز و حاجی شێخ عەلی و حاجی مەلا سەعیدی مامە خەلانی و حاجی عەزیزی شەرعی و شەلەمۆ عەزیز حەکیم و موشێی عەتار و سیمانە و سەلیم بەگی کوتاڵفرۆش هەندێک لە کاسبکارە ناسراوەکانی سەرەتاکانی سەدەی رابردووی ناو قەیسەری نەقیب بوون.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شوێن: شوێن

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 72

قەیسەریی کفری

http://www.kurdipedia.org/?q=2013012715313775371

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 73

گردی بەکراوە

http://www.kurdipedia.org/?q=2013102121492088252

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: هەڵەبجە

ژمارە: 74

گردی عەوێنە

http://www.kurdipedia.org/?q=20081216233042806

ئەم گردە وەک شار بووە هەروەک لە نووسینە مسماریەکاندا نیشانەی پێکراوە، ئەم گردە بەپێی بەڵگەنامە سەرەتاییەکان لە هەزارەی دووەمی پێش زایینیەوە تا سەردەمی عەباسیەکان واتە بۆ ماوەی زیاتر لە سی هەزار ساڵ ژیانی تێدا بووە . ئەم گرد یەکێکە لە شارە کۆنەکانی نێوان نەینەوا و هەولێر و ئاشوور و بە گەورەترین گردی شوێنەواری دەشتی هەولێر دادەنرێت لە دوای گردی قەڵای هەولێر.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 75

گردی نادر

http://www.kurdipedia.org/?q=2011050408215857257

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: هەولێر

ژمارە: 76

گۆڕێکی سەردەمی ئەشکانیەکان لەگەرمیان دەدۆزرێتەوە

http://www.kurdipedia.org/?q=2013081616382489142

پاش ئاشکرابون و دۆزینەوەی لەلایەن تیمێکی شوێنەوارناسانەوە، ئەمڕۆ ئێسک و پروسکی گۆڕێکی گڵێنەی لەگەرمیان گواسترایەوە بۆ مۆزەخانەی بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری گەرمیان لەکەلار.

ئاودێر محەمەد، گەرمیان: جێگری بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان، ساڵح محەمەد، ئەمڕۆ، هەینی، بەئاوێنەنیوزی راگەیاند، ماوەیەکی زۆرە تیمێکی تایبەتی شوێنەوارناسانی گەرمیان لەنێوان قەزای کەلارو دەربەندیخان بەدوای شوێنەواردا دەگەڕێن، پاش گەڕانێکی زۆر ئەمڕۆ توانیمان گۆڕێکی گڵێنەی لەگوندی بەرلوتی سەر بەقەزای کەلار بدۆزینەوە.

ئاشکرایکرد، پێش ئەو گۆڕە بەر لەماوەیەک گۆڕێکی دیکەی گڵینەیان دۆزیوەتەوە.

لەبارەی مێژووی گۆڕەکەش یاریدەدەری بەڕێوەبەری شوێنەواری گەرمیان هێمای بۆ ئەوەکرد، مێژوی ئەو گۆڕە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ئەشکانیەکان کە لە 250 پێش زاینەوە لەناوچەکەدا حوکمڕانیانکردووە.

هەر ئەمڕۆ ئیسک و پروسکی گۆڕەکە بۆ مۆزەخانەی گەرمیان کە دەکەوێتە قەڵای شێروانە لەکەلار گوازرایەوە.

سەرچاوە: ماڵپەڕی ئاوێنە - 16-08-2013

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: کەلار

ژمارە: 77

گۆڕی ئەحمەدی خانی

http://www.kurdipedia.org/?q=20130811003148891 98

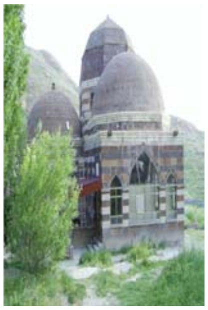

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باکووری کوردستان

ژمارە: 78

گۆڕی ئەویندارا ن

http://www.kurdipedia.org/?q=20130905230803889 11

موزەخانەی شوێنەوارناسی زانکۆی پەنسلڤینیای ئەمریکا یەکێک لە ناسراوترین وێنەکانی خۆی بڵاوکردوەتەوە کە لە سایتێکی شوێنەوارناسی رۆژهەڵاتی کوردستان گرتویەتی و سەرنجی زۆر کەس بەلای خویدا رادەکێشێت و زۆر کەسی سەرسام کردوە.
ساڵی 1972 لەکاتێکدا ئەو شوێنەوارناسانەی لە تەپۆڵکەی حەسەنلوو کە دەکەوێتە 85 کیلومەتری باشوری شاری ورمێ (سەر رێگای نەغەدە- شنۆ) خەریکی هەڵکۆڵین بوون دیمەنێکی سەرنجراکێشیان بینی و ئەو دیمەنەیان بە کامێرا تۆمار کرد.
تیمێکی توێژینەوەی هاوبەشی ئێرانی - ئەمریکی بە سەرپەرشتی د. رۆبەرت ئێچ دایسۆن لە و تەپۆڵکە مێژوویەدا گلکۆیەکیان هەڵدایەوە کە ئێسک و پروسکی دوو کەسی تێدا بوو کە بە و پەری خۆشەویسیەوە باوەشیان بەیەکدا کردبوو.
هەر لە و کاتەوە ئەو گۆڕە بە "گۆڕی ئەویندارا ن" ناسراوە کە مێژووەکەی بۆ 3 هەزار ساڵ بەر لە ئێستا دەگەڕێتەوە.
تەپۆڵکەی مێژوویی حەسەنلوی رۆژهەڵاتی کوردستان مێژووەکەی 1000 بۆ 8 سەد ساڵ دەگەڕێتەوە و کەوتوەتە 7 کیلۆمەتری شاری نەغەدە لە پارێزگای ورمێ لە ڕۆژهەڵاتی کوردوستان.

له ماڵپەڕی ڕادیۆ نەواوە وەرگیراوە

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

شوێن: شوێن

شارەکان: ورمێ

ژمارە: 79

گۆڕی زەینولعابدین

http://www.kurdipedia.org/?q=201009272243039704

داقوق

سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 80

گەرماوی حاجی ساڵحی سەقزی

http://www.kurdipedia.org/?q=2011010113531521316

مێژووی ئەم حەمامە بۆ دەورەی سەفەوییە و زەندییە دەگەڕێتەوە و ئەم شوێنەوارە مێژووییەی شاری سەقز لە ساڵی 1379ی هەتاوییدا بە ژمارەی 2839 و بە فەرمی خرایە ریزی شوێنەوارە مێژووییەکانی ئێران و سەبت کرا. لە تایبەتمەندیەکانی ئەم شوێنەوارە دەتوانین ئاماژە بە سەقفی گومەزی، حەوزخانە، توونی حەمام، بەکار هێنانی کۆڵەکەی لە بەرد داتاشراوی سێ پارچە بکەین و بە شێوەێکی گشتی شارەزایان پێیان وایە کە هەموو تایبەتمەندێکی شێوازی بیناسازی دەورەی سەفەوییەکان لەم حەمامەدا رەنگی داوەتەوە.
ئەم شوێنەوارە لە کاتی دروستکردنیەوە تا ساڵی 1354ی هەتاوی وەک حەمامی گشتیی کەڵکی لێ وەرگیراوە، بەڵام لەو کاتەوە تا ساڵی 1373 وەک شوێنی وەرزش و "زۆرخانە" کەڵکی لێ وەرگیراوە و کۆمەڵێک گۆرانکاریی نەرێنی و

تێکدەرانەی تێدا ئەنجام دراوە. پاشان لە ساڵی 1373وە چۆڵ کراوە و هیچ چەشنە کەڵکێکی لێ وەرنەگیراوە تا ئەو کاتەی کە ڕێکخراوەی میراتی کولتووری کڕیویەتی و ویستوویەتی وەک مۆزەخانەی سەقز کەڵکی لێ وەربگرێت و نۆژەنی بکاتەوە.
لەو کاتەوە تا هەنووکە ئەم ڕێکخراوە کۆمەڵێک گۆڕانکاریی لە حەمامەکەدا ئەنجام داوە بۆ ئەوەی وەک مۆزەخانەیەک ئامادە بکرێت، بەڵام هەندێک کێشە بوەتە هۆی ئەوەی کە نۆژەنکردنەوەی ئەم حەمامە تا ئێستا تەواو نەبێت، کە گرینگترینیان بریتین لە :

1ـ درووستکردنی چەند باڵەخانە و تەلاری بازرگانی و ئاپارتمان لە تەنیشت ئەم حەمامەدا کە بەرزاییەکەیان لە 20 میتر زیاترە و بوونەتە هۆی ئەوەی کە نما و بەرجەوەنی حەمامەکە، لە دوورەوە دیار نەبێت.
2ـ حەمامی حاجی ساڵح لە ساڵی 1381ەوە لە خاوەنەکەی کڕاوە و بڕیار وابوو وەک مۆزەخانەی کۆمەڵناسیی شاری سەقز کەڵکی لێ وەربگیردرێت، بەڵام تا ئێستا ئەم بڕیارە جێبەجێ نەکراوە و حەمامی ناوبراو وەک زبڵدان و کەلاوەی لێ هاتووە.
3ـ کۆمەڵێک کێشەی بەرچاو لە شێوازی نۆژەنکردنەوەی حەمامەکەدا بەرچاو ئەکەون کە بریتین لە: داپۆشانی وێنەکان و ئاهەکپرییەکانی نێو حەمامەکە بە گەچ، بەستنی کونە ڕۆچکەکان، کەڵک وەرگرتن لە وەستاکاری ناشارەزا بە هۆی کەم کردنەوەی تێچووەکان کە لە ئاکامدا سەربانی حەمامەکە بە شێوازێکی نازانستیانە ئاجوورچین کراوە.
4ـ گومەزی بەشی حەمامە ساردەکە بە 15 میتر بەرزاییەوە، لە شێوازی خۆیدا بێ وێنەیە، بەڵام بە هۆی ئەوەی کە ئەو دووکانانەی کە پێشتر فرۆشراون تا ئێستا نەکڕاونەتەوە و نەخراونەتەوە سەر حەمامەکە، بەشی ساردی حەمامەکە بە شێوەی دووبەش و نوقسان خۆی ئەنوێنێت و هیچ پلانێکیش لە ئارادا نییە بۆ ئەوەی سەرلەنوێ ئەو دووکانانە بخرێتەوە سەر حەمامەکە.
5ـ درگای چوونە ژوورەوەی حەمامەکەش ئێستا وەک ویترین و وەنەدی دووکانەکانی دەورووبەر کەڵکی لێ وەردەگیردرێت و ئەمە سەلمێنەری ئەو ڕاستییەیە کە بە داخەوە ساڵی جارێکیش کەس سەر بەم حەمامە مێژووییەدا ناکات .
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

ژمارە: 81

گەرماوی میرزا ڕەسوڵ

http://www.kurdipedia.org/?q=20140101195018869 52

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

شارەکان: مەهاباد

ژمارە: 82

ماداکتۆ - دەڕەشار

http://www.kurdipedia.org/?q=201003021140173799

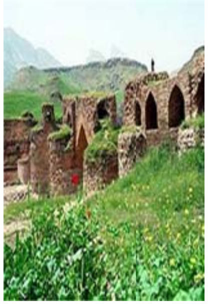

ماداکتۆ، Madakto، دەڕەشار یان شاری مێژوویی سەیمەرە، (بە فارسی: درەشهر)، یەکێک لە شارەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستانە کە لە پارێزگای ئیلام هەڵکەوتووە.
ماداکتۆ یەکێک لە مێژووییترین شارەکانی کوردستانە و پێشینەیەکی دوور و درێژی هەیە. بە درێژایی مێژوو ئەم شارە چەندین جارە وێران کراوە و دووبارە ئاوەدان کراوەتەوە. لە هێرشی عەرەب و ئاشوورییەکان دا ئەم شارە چەند جار خاپوور کراوە و سەر نوێ دامەزراوەتەوە. بەپێی بیروڕای شارەزایان، ئەو شارەی کە ئێستا لە ئێران بە درەشهر ناسراوە لە سەر وێرانەکانی ماداکتۆ، پێتەختی ئیلامیەکان ئاودان کراوەتەوە. وا دیارە کە ماداکتۆ یەکەمین شاری ئیلامی بووە کە لە هێرشی ئاشوور بانی پاڵ دا وێران کراوە. لە سەردەمی ئەخمینیەکان دا ئەم شارە یان بە وێرانەیی ماوەتەوە یان چیتر بایەخی و گرینگایەتی پێشووی نەبوو. بەڵام لە سەردەمی ئەشکانیەکان ئەم شارە دووبارە ژیاوەتەوە و نۆژەن کراوەتەوە وە لە سەردەمی ساسانیەکان دا بە تەواوی ئاوەدان کراوەتەوە و پەرەی سەندووە.
سکە و پارە ئاسنیە دۆزراوەکان لە کەلاوەکانی ماداکتۆ دەگەڕێتەوە بۆ خوسرەوی سێیەم و جێنشینەکانی. ئێستاکە ئەم شارە لە بناری کێو و لە داوێنەی کلاوەکانی شارەکەی سەردەمی ساسانی و لە سەر کەناری ڕووباری سەیمەرە دایە. ئەم شارە لە بواری کشت و کاڵ، سەرچاوە ئاوییەکان، لەوەڕگە و دارستانەوە زۆر پڕپیت و بەهێزە.
ماداکتۆ 125 کیلۆمەتر لە ناوەندی پارێزگای ئیلام، واتە شاری ئیلام دوورە و لە هەڵکەوتەی جوگرافیاییN33 07 50 ، E47 21 55دایە و 720 میتر لە ئاستی دەریا بەرزە. ئەم شارە لە بناری کەویرکێو، لە زاگرۆسی ناوەندی دامەزراوە. ئەم ناوچەیە کە جوگرافیزانان، مێژووناسان و شوێنەوارناسان بە دەشتی سەیمرە ناوی دەبەن 1500 کیلۆمتری دووجا یەکێک لە ناوچە مەزنە مێژووییەکانی کوردستانە.
مێژووی ئەم ناوچە دەگەڕێتەوە بۆ دە هەزار ساڵ لەمەوپێش وە دۆزراوە مێژووییەکانی پشتی بەنداوی سەیمەرە و شوێنەوارگەلی نوێسەنگی هەتاوەکوو سەردەمی قاجار ئەمە دەسەلمێنێت.
شاری مێژوویی سەیمەرە (ماداکتۆ) کە ئێستا شاری نوێی دەڕەشار لە لایەنی

خۆرهەڵاتی و خۆرهەڵاتی باکووری ئەو ئاوەدان کراوەتەوە، بەشێکی زۆری شارەکە لە خۆ دەگرێت وە ئێستا زیاتر لە نیوەی شوێنەوارە مێژووییەکە ماوەتەوە.
شاری کۆنی بەجێماو لە شارستانیەتی سەردەمی ساسانییەکان هەندێ شوێنەواری مەیدان و خیابان و بازاڕی دانوساتان لە خۆ دەگرێت کە لە رووبەرێکی 60 هێکتاری دا خۆی دەنوێنێت. خانوو و بیناکانی ئەم شارە کە لە سەردەمی ساسانییەکان دروست کراون لە بەرد و گیراوەی گەچ (بەرد و سارووج) پێکهاتوون و ژمارەیەکی زۆرە لە تاقە کەوانییەکان شوێنی ژیانی خەڵکی ئەو ساتە بوونە. لە بەرزاییەکانی نزیک بە رووبارەی ئەم شارە مێژووییە کلاوەکانی قەڵایەکی گەورە بەدی دەکرێت کە لەوبەرییەوە شوێنەواری ئاتەشگایەکی هەمان سەردەم دەبینرێت.
خاکی ماداکتۆ زۆر بەپیتە و هەر لەبەر ئەمە لە رۆژگارانی زۆر کۆنەوە ئەم شارە ئاوەدان بووە و مرۆڤی تێدا ژیاوە. لە راستی دا دوو شاری ماداکتۆ و شیروان گرینگترین شوێنە هەرەباستانیەکانی پارێزگای ئیلامن.
لە کتێبی بوومەلەرزەکانی ئێران (زمین لرزه های ایران) باس لە بوومەلەرزەیەک کراوە کە لە ساڵی 258ـی کۆچی ناوچەی سەیمەرەی لە ناو بردووە. هەژانەهێزی ئەم بوومەلەرزە ئەوەندە زۆر بووە کە بە پێی بەراوردەکان لەو کاتە دا 20 هەزار کەسی کوشتووە. بە وتەی شوێنەوارناسان لە خودی شاری ئێستای ماداکتۆ و رێگای ماداکتۆ بۆ گامێشان لە لای رۆژهەڵاتی شارەوە، رمان و تێکشکانی بەردەکانی ناوچەکە نیشاندەری بوومەلەرزەیەکی زۆر توندە کە بەتەواوی ئەم شارەی وێران کردووە.
شوێنە گەشتیارییەکان:
دۆڵی بارام
ڕووباری سەیمەرە
کلاوەکانی ماداکتۆ
ئاتەشگای دێی سوورئاوا
قەڵای شێخمەکان
ئیمامزادە باوە سەیفەدین
پردی کۆنی سەیمەرە (دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی ساسانییەکان(
قەڵای هاشمئاوا
بەرزاییەکانی کەویرکێو
قەڵای هەزاردەر
سەرچاوە: ویکیپێدیا

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

ژمارە: 83

مالوان

http://www.kurdipedia.org/?q=2014010315250086873

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شوێن: گوند

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 84

ماڵی جەمیل پاشا

http://www.kurdipedia.org/?q=2014042314163775942

ماڵی جەمیل پاشا لە ساڵی 1887 بۆ 1889 لەلایەن جەمیل پاشا دروستکراوە، بەڵام بەهۆی ئاوارەبوونی بنەماڵەی جەمیل پاشا، ئەو کۆشکە بەشێکی زۆری وێران بوو بوو، پاش گەڕانەوەی بنەماڵەکەیان شارەوانی گەورەی ئامەد دەستیکرد بە نۆژەنکردنەوەی ماڵەکە و دوای 3 ساڵ کارکردن، ئێوارەی دوێنێ سێشەممە بە فەرمی ماڵەکە کرایەوە.
لە مەڕاسیمی کردنەوەی ماڵی جەمیل پاشا، هاوسەرۆکانی شارەوانی گەورەی ئامەد و سیاسەتمەدار و نوسەر و کەسایەتی ناسراو و بنەماڵەی جەمیل پاشا ئامادەبوون.
لە وتارێکدا نەجات جەمیل ئۆغلو، نەوەی جەمیل پاشا وتی؛ ئەگەر باپیرم لە ژیاندا بوایە و ئەو پرۆژەیەی دیتبا، دڵنیام زۆر خۆشحاڵ دەبوو.
نەجات جەمیل ئۆغلو کە لە ڕابردوودا سەرۆکی شارەوانی بووە لە ئامەد، دەستخۆشی لە شارەوانی گەورەی ئامەد کرد بۆ نۆژەنکردنەوەی ماڵی جەمیل پاشا.
ماڵی جەمیل پاشا، دەکەوێتە ناوچەی سوری ئامەد و لە کۆڵانە دێرینەکانی شارەکەدایە، ئەو ماڵە لەلایەن شارەوانی گەورەی ئامەد سەرپەرشتی دەکرێت و دەکرێتە گەورەترین مۆزەخانە لە شاری ئامەد.
خەندان - شاسوار مامە – ئامەد
سەرچاوە: ماڵپەڕی خەندان - 2014-04-23

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باکووری کوردستان

شارەکان: ئامەد

شوێن: شوێن

ژمارە: 85

ماڵی حاجی ئەحمەدی پیرۆز - قوتابخانەی زەهرای کچان
http://www.kurdipedia.org/?q=2012100321085773386

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 86

ماڵی حاجی عوسمان رەشید چاورەش
http://www.kurdipedia.org/?q=2013052620014978440

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 87

ماڵی شێخ مەحمودی حەفید
http://www.kurdipedia.org/?q=2010102516002110238

سلێمانی
سەرچاوەی وێنە: فەیسبووکی قەیس قەرەداخی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 88

ماڵی کەریمی ئەلەکە لە سلێمانی

http://www.kurdipedia.org/?q=2013030311351480509

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 89

مزگەوتی دانیاڵ پێغەمبەر

http://www.kurdipedia.org/?q=2010121211483312531

قەڵای کەرکوک

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 90

مزگەوتی گەورەی سلێمانی

http://www.kurdipedia.org/?q=200911062353062505

بەناوبانگترین مزگەوتەکانی سلێمانییە، گۆڕی کاک ئەحمەدی شێخ و شێخ مەحمودی نەمری لێیە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شوێن: مزگەوت

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 91

منارەی چۆلی

http://www.kurdipedia.org/?q=20081216224102796

یەکێکە لە دیارترین سیماکانی شاری هەولێر و لەگەڵ قەڵای دەستەی خوشکی بوونەتە پاشکۆی ناوی هەولێر.
منارەکە دەکەوێتە رۆژئاوای باشووری قەڵات و چەند کیلومەترێک لێیەوە دوورە گوزارشت لە دووەم چاخی زێرینی شار دەکات، دوای فەرمانڕوای ئاشووری کە قەڵاتی هەولێر ببووە مەڵبەندێکی ئایینی لەسەرانسەری ئیمبراتۆریەتی ئاشووری، لە چاخی دەوڵەتی بەکتکینی وبەتایبەتی لە فەرمانڕەوایی سوڵتان موزەفەرەدین گۆگبەری (1190-1232) زاینی کە مەزندە دەکرێ ئەم منارەیە پاشکۆی مزگەوتێکی گەورە بێت لەو سەردەمە دروستکرا بێت.
بەپێی نەخشەیەکی بەردەستی ساڵی 1232ز وە بەهۆی گەشەسەندنی شار و کشانی باری ئارامی و دڵنیایی بەسەر هاووڵاتیان بۆ یەکەم جار خەڵک لە دەرەوەی قەڵات جێگر دەبن و سوڵتان بەم مەبەستەش دوو قوتابخانە و مزگەوتێک و بازاڕی قەیسەری لەخوارووی قەڵات دروستکردووە، بەڵام دوای کۆچی دوایی سوڵتان و هێرشەکانی مەغول و جەلائیری و ئیلخانی و تورکمانی و سەفەوی بۆ سەر هەولێر ئەم بەشەی شار لە دەرەوەی قەڵات تووشی رووخان و کاوڵبون هاتووە.
شوێنی منارە تا سەرەتای سەدەی رابردوو جۆلەوانی بووە و کەسی لێ نەژیاوە بۆیە ناونراوە(منارى چۆلی) و هەر لەبەر ئەم هۆیەش دەستکاری و فەرامۆشی کردووە تاوەکو لە ساڵی 1935 حکومەتی عێراق بە فەرمی بە شوێنەواری داناوە و دواتر لە ساڵی 1960 بەڕێوەبەرایەتی گشتی شوێنەواری عێراقی شورای بۆ دروستکرد و

کاری نۆژەنکردنەوەی بۆ ئەنجامدا.
شێوەی منارە
منارەی چۆلی لە دوو بەشی پێک دێت:
-1بنکەی منارە
بریتیە لە بەشی خوارەوەی منارە کە بە شێوازی ئەندازیاری دیار ناکەویت چونکە شێوەی 7 پاڵووە لەوانەشە لەسەرتای خۆی 8 پاڵوو بوویێت بەڵام بە هۆکاری دروستکردنی لەپاڵ دیواری مزگەوت بەم شێوازە دروستکراوە چونکە دوای 7 مەتر دیوارەکە دووبارە دەبێتەوەشێوەیەکی هەشت پاڵوی رێک.
ئەم بەشە کە درێژیەکەی بریتی یە لە 15 مەتر دوو دەرگای هەیە یەکیان رۆژئاوا و ئەوەی تر رووە و رۆژهەڵات کە هەر یەکیان پلیکانەیەکی هەیە بۆ سەرکەوتن بۆ سەرەوەی منارەکە بەشێوازی پێچاو پێچ کە یەکتری ناپرن و ئەوەی لە دەرگایەک سەرکەوتبێت تا کۆتایی منارەکە ئەوی تر نابینێت.
سەرجەم نەخشەکانی ئەم بەشە لە خشتەو تاق و پەنجەرەی داخراو پێک دێت و دوو شریتی هەیە بە شێوازی پیتەکانی X وW.
-2لوولەی منارە
بریتییە لە بەشی سەرەوەی منارەکە و بە تیرەی (21)پێ و بەرزایی (22،10) م راستەوخۆ دەکەوێتە سەر بەشی دووەم و لە شێوەی لوولەیی دایە و لە وانەیە لە کاتی دروستکردن بەرزتر بێت، بەڵام بەهۆی کەش و هەوا و چاکنەکردنەوەی بەشی سەرەوەی رووخا بێت.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 92

منارەی مزگەوتی گەورەی خورماڵ

http://www.kurdipedia.org/?q=2013110316273088070

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شوێن: مزگەوت

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 93

مەزاری حاجی بەختیار

http://www.kurdipedia.org/?q=2012011218300763799

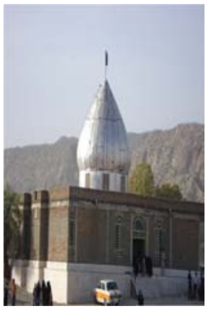

مەزاری حاجی بەختیار کە بە (پیری ژان)یش ناسراوە، دەکەوێتە گوندی حاجی بەختیار لە 27 کیلۆمەتری شارەدێی چواری سەر بە پارێزگای ئیلامی رۆژهەڵاتی کوردستانە .
دوو بۆچوون لە بارەی بەختیارەوە هەیە: لایەنگرانی بۆچوونێک دەڵێن حاجی بەختیار کوری ئیمام موسای کازمی شیعەکانە. لایەنگرانی بۆچوونەکەی دیکەش لەسەر ئەو باوەڕەن کە ئەم کەسە سەردەمانێکی زۆر کۆن لە دەست حاکمانی زاڵم و ستەمگەر هاتۆتە ئەو ناوچەیە و لەوێ ژیاوە و مردووە.

ئەم شوێنە لە لایەن خەڵکی ناوچەکەوە بە شوێنێکی گرنگ و پیرۆز دادەنرێت و خەڵکی باوەڕێکی زۆریان پێیەتی، بەهۆی ئەوەوە ژمارەیەکی زۆر سەردانکەری هەیە و لە میراتی فەرهەنگی ئیلام تۆمار کراوە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

رەگەزی کەس: پیاوان

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

جۆری کەس: ئایینی

شوێن: گوند

شارەکان: ئیلام

زمان - شێوەزار: ک. لوری

ژمارە: 94

مەزاری شێخ وسو رەحمان - رەبان بۆیا

http://www.kurdipedia.org/?q=201004141551184157

مەزارێکی هاوبەشی موسڵمانان و مەسیحیەکانی شەقڵاوەیە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 95

مەسینەیەک لە مەخموور مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ سەدەی پازدەی زایینی

http://www.kurdipedia.org/?q=20120423215709646O5

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: مەخموور

ژمارە: 96

مەلاماچە

http://www.kurdipedia.org/?q=2013072510270189471

گۆرستانێکی مێژووییە لە سەقز، مێژووەکەی بۆ زیاتر لە 3 هەزار ساڵ پێش ئێستا ئەگەڕێتەوە بەردەوامە و تا ئێستا کۆمەڵێکی بەرچاو گۆری مێژوویی ئەم گۆرستانە هەڵدراوەتەوە و ژمارەیەکی بەرچاو ئاسەواری مێژووییش لەم شوێنەوارە دێرینە پەیدا بووە.
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: ڕۆژهەڵاتی کوردستان

شارەکان: سەقز

ژمارە: 97

مەڕبێن قەدیشە

http://www.kurdipedia.org/?q=2014050210172776036

دێرێکە دەکەوێتە ڕۆژئاوای شاری کۆیە، لەئێستادا شوێنی پەرستنو بۆنە ئاینییەکانی مەسیحییەکانی شارەکەیە.

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: کۆیە

ژمارە: 98

هاوڵاتییەک بەمەرج شوێنەوارێکی مێژوویی رادەستی حکومەت دەکات

http://www.kurdipedia.org/?q=2014030309100233662

خەندان کامەران عەبدە ساڵح، هانا ئیسماعیل چۆمانی
لەکاتی لێدانی بناغەی خانوویەک لە قەزای چۆمان، شمشێرێکی کۆنی سەردەمی سوپای موسوڵمانەکان دۆزرایەوە، خاوەن ماڵەکەش دەڵێت بەمەرجێک رادەستی لایەنە پەیوەندیدارەکانم کردووە کە لە قەزاکە وەک شوێنەوارێکی مێژویی بپارێزرێت .
هەژار حاجی قەسیم، خاوەنی ماڵەکە بە خەندانی راگەیاند، " لەکاتی کارکردن لە بناغەی خانوەکەمدا کرێکارەکان شمشێرێکیان دۆزیەوە، بەڵام بەداخەوە دەسکی شمشێرەکە شکابوو"، وتیشی :دوای ئەوەی پاکم کردەوەو، بینیم بەخەتی کوفی لەسەر شمشێرەکە نوسراوە (فتح) کە خەتێکی کۆنی ئیسلامە، ئەم وشەیە سوپای موسوڵمانان بەکاریان دەهێنا بۆ ئازاد کردنی ئە و ناوچانەی کە لە ژێر دەستی ئەواندا نەبوون، بەڵام دیار نییە بۆ ساڵی چەندەمی کۆچیی دەگەڕێتەوە ئەوەش بەهۆی نەبونی شارەزا و شوێنەوار ناس لەوناوچەکەدا .
خاوەن ماڵەکە ئەماژەی بەوەشدا کە، "شوێنەوارەکەی ڕادەستی ڕێکخراوی ناشناڵپارکی هەڵگورد – سەکران کردووە، بە و مەرجەی لە قەزای چۆمان بپارێزرێت وەک مێژوو ناسنامەی ناوچەکە" داواشیکرد، ئە و شمشێرە نەگوازرێتەوە بۆشوێنێکی تر .
بەوتەی هەژار حاجی قەسیم،" پێشتر زۆرێک لە و کەلو پەلانەی کە دۆزراونەتەوە لە

ناوچەکەدا، بەهۆی نەبوونی شوێنێکی شیاو بۆ هەڵگرتنیان گواستراونەتەوە بۆ ناوچەکانی تر " راشیگەیاند،" مەرجی ئە و لەرادەستکردنی ئە و شمشێرە مێژوویەدا، مانەوەیەتی لە قەزاکەدا وەک بەڵگەیەکی کۆنی مێژوویی لە ناوچەکە، هەروەک دەسپێشخەریەکیش بێت بۆ ئەوانەی کەلوپەلی مێژووییان لایە یاخود دەی دۆزنەوە."
بەختیار قادر، بەڕێوەبەری کارگێری پرۆژەی ناشناڵپارکی هەڵگورد – سەکران، بە خەندانی ڕاگەیاند، " ئە و هاوڵاتییە شمشێرەکەی وەک دیاری پێشکەش بە ڕێکخراوی ناشناڵپارکی هەڵگورد – سەکران کردووە بۆ ئەوەی لە مۆزەخانەدا هەڵبگیرێت و، گەشتیاران دیدەنی بکەن."
وتیشی: شمشێرەکە لە ئاسنێکی یەکجار پتە و دروستکراوەو، سەرەتا کە گەیەنرایە ناشناڵپارک، ژەنگێکی زۆری گرتبوو، پاش خاوێنکردنەوەی بەشێوەیەکی زانستییانە، دەرکەوت کە ئاسەوارێکی گرنگە و پێویستە بپارێزرێت.
بەختیار قادر ئاشکراشیکرد، بەپێی ئە و توێژینەوەیەی بۆی کراوە، مێژووی شمشێرەکە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی هێرشی سوپای ئیسلام بۆ کوردستان و ناوچەی باڵەکایەتی، لەسەر دەسک و کالانی ئە و شمشێرە مۆری "فتح" هەڵکەنراوە، کە ئاماژەیەکە بۆ سەردەمی "فەتحی ئیسلام."
بەڕێوەبەری کارگێری پرۆژەی ناشناڵپارکی هەڵگورد – سەکران،ئەوەشی خستەڕوو، پێشتریش لە هەمان ناوچە چەند تیر- ێکی سەردەمی فەتحی ئیسلام دۆزراونەتەوەو، گەر بەدواداچوونی زیاتر بکرێت چەندینجۆر شوێنەواری دیکەی ئە و سەردەمە لە باڵەکایەتی دەدۆزرێنەوە، چونکە وەک مێژوو باسیدەکات، لە و سەردەمەدا ناوچەکە مەیدانی جەنگ و ڕووبەڕوونەوە بووە .
وەک بەختیار قادر باسیکرد، هەموو ئە و شوێنەوارانەی سەردەمی فەتحی ئیسلام کە لە کوردستاندا دۆزراونەتەوە، مۆری "فتح"یان لەسەر هەڵکەنراوە وەک ئاماژەیەک بۆ ئە و سەردەمە .
پاش تێپەڕبوونی زیاتر لە 14 سەدە بەسەرهێرشی سوپای ئیسلام بۆ کوردستان، ئە و کەلوپەل و کەرەستە جەنگیانە لەناوچەی باڵەکایەتی دۆزراونەتەوە، لایەنی پەیوەندیداریش پێیوایە گەر بەدواداچوون بکرێت شوێنەواری زیاتری ئە و سەردەمە دەدۆزرێتەوە.
سەرچاوە: ماڵپەڕی خەندان

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: چۆمان

ژمارە: 99

هەورامان.. دەستنووسی قورئانێکی کۆن نمایشکرا

http://www.kurdipedia.org/?q=2014032420404462026

ئەمڕۆ دووشەممە (24ی ئازاری 2014) لەمەراسیمی کردنەوەی مزگەوتێک لەشارۆچکەی تەوێڵە قورئانێکی تەمەن 204 ساڵ کە دەستنووسی زانایەکی ئایینی ناوچەی هەورامانە نمایش کرا و پێشکەشی مزگەوتەکە کرا.
لەمەراسیمی کردنەوەی مزگەوتی مەلا نەزیری گەورە لە شارۆچکەی تەوێڵە دەستنووسێکی ئە و مامۆستایە (مەلا نەزیری گەورەی تەوێڵە 1786-1878) کە لای یەکێ لەنەوەکانی پارێزرابوو، گەڕێنرایەوە بۆمزگەوتەکە.
ئەحمەد نەزیری کە نەوەی حاجی مەلا نەزیری گەورەیە و لەوڵاتی ئێران نیشتەجێیە و لەباوکیەوە ئە و قورئانە دەستنووسەی بۆماوەتەوە، بە ئاژانسی ئەنادۆڵی ڕاگەیاند: "ئە و قورئانە دەستنوسە 33یەمین نوسخەی دەستنوسی قورئانە کە حاجی مەلا نەزیری گەورەی تەوێڵە بەدەستی خۆی نوسیویەتیەوە و لای ئێمە پارێزراوە و ئێستا گەڕاندوومانەوە بۆ ئەم مزگەوتە ."
وتیشی: "مێژووی نووسینەوەی ئەم قورئانە دەگەڕێتەوە بۆ 204 ساڵ بەرلەئێستا و مامۆستا مەلا نەزیری گەورەی تەوێڵە بەدەستوخەتی خۆی نوسیویەتیەوە و پشتاوپشت لای ئێمە پارێزراوە."
سەرچاوە: ماڵپەڕی خەندان - 24-03-2014

تایبەتمەندییەکانی بابەت

ولات: باشووری کوردستان

شارەکان: هەڵەبجە

ژمارە: 100

هەولێر.. چەند پارچە شوێنەوارێکی سەردەمی ئاشووریەکان دەدۆزرێتەوە

http://www.kurdipedia.org/?q=2014031016383534741

خەندان- رەهێل سەمەد
دوای هەڵکۆڵینی شوێنێکی کشتوکاڵی لە دەوروبەری شاری هەولێر، نزیکەی 44 پارچە شوێنەواری دەدۆزرێتەوە و دواتریش رادەستی مۆزەخانەی شارستانی هەولێر دەکرێت، کە مێژوویان بۆ سەردەمی ئاشوورییەکان دەگەڕێتەوە.
بۆ ئە و مەبەستە ئەمڕۆ دووشەممە (10ی ئازاری 2014) لە کۆنگرەیەکی رۆژنامەنووسیدا مەلا ئاوات، بەڕێوەبەری گشتی شوێنەواری هەرێم بەئامادەبوونی سەرۆکی دەستەی ژینگە راگەیاند: لە خوێندکارەکانی خوێندنگایەکی شاری هەولێر لەکاتی خوێندنی وانەی مێژوو بە مامۆستاکەی راگەیاندوە چەند پارچەیەکی لە و شێوەیە هەیە لەماڵەوەیان بەمەبەستی جوانی دایانناوە بەبێ ئەوەی بزانن ئەمانە چین.

وتیشی: "دوای بەدواداچوون دەرکەوت ئەوە چەند پارچەیەکی شوێنەوارین کە لەناو زەوی کشتوکاڵیدا دۆزراونەتەوە، بۆیە ئەوانیش ئاگاداری لایەنی پەیوەدیدار دەکەنەوە و پروا بە و خێزانە دەهێنن بۆ گەڕاندنەوەی ئە و پارچانە."
راشیگەیاند: کەلوپەلەکان نزیکەی 44 پارچە دەبوون، هەمووی کەلو پەلی بەنرخ و بەهاداربوون کە زۆربەیان دەگەڕێنەوە بۆ سەردەمەکانی ئاشووری و پێشتریش و قۆناغە جیاوازەکانی مێژوون .
جەختی لەوەشکردەوە: رەنگە ئە و هاوڵاتیانە مەترسی ئەوەیان هەبێت کە زەویەکانیان داگیر بکرێت، بەڵام هەموویان دڵنیا دەکرێنەوە دەست بەسەر زەوی هیچ کەسێکدا ناگیرێت کە پارچەی شوێنەواری تێدابێت، بەڵکو قەرەبوو دەکرێنەوە.
سەرچاوە: ماڵپەڕی خەندان - 10-03-2014

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: هەولێر

ژمارە: 101

هەڵکەندراوی نڕام سین

http://www.kurdipedia.org/?q=2013050321505582763

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: قەرەداغ

ژمارە: 102

کلک مشک

http://www.kurdipedia.org/?q=2013052814240383025

کورتەیەک لەسەر شوێنەواری گردی کلک مشک:
دەکەوێتە سەنتەری شاری (هەولێر) ئەم گردە بەگردێکی شوێنەواری ناسرا لە ساڵی (1946) لە پەرتوکی (المواقع الاپریە فی العراق) باسکراوە.
بۆ یەکەمجار لە ساڵی (2010) هەڵکۆڵینی شوێنەواری لەم گردە ئەنجام دراوە لە لایەن تیمێکی هاوبەشی (زانکۆی لیۆنی2 فەرەنسی و بەڕێوبەرایەتی شوێنەواری هەولێر) لە وەرزەکانی دواتر بۆ ماوەی(سێ) وەرز ساڵانی (2011، 2012، 2013) هەڵکۆڵینی شوێنەواری تێدا ئەنجام دراوە لەلایەن زانکۆی سەلاحەدین کۆلیژی ئەدەبیات بەشی شوێنەوار و بەڕێوبەرایەتی شوێنەواری هەولێر.
لە وەرزی (سێ یەم) تیمێکی هۆڵەندی بە بەشداری قوتابییەکانی هەموو پارێزگاکانی عێراقی فیدراڵ بە هەماهەنگی لەگەڵ بەڕێوبەرایەتی شوێنەواری هەولێر بۆ ماوەی مانگێک هەڵکۆڵینی شوێنەواری لەم گردە ئەنجام دراوە.
لە وەرزی(چوارەم) هەڵکۆڵینی شوێنەواری بەردەوام بوو لەلایەن تیمی هاوبەشی زانکۆی سەلاحەدین کۆلیژی ئەدەبیات بەشی شوێنەوار بەڕێوبەرایەتی شوێنەواری هەولێر.

سەرچاوە: ماڵپەری ئاوێنە

تایبەتمەندییەکانی بابەت

شوێن: قەڵا

شارەکان: هەولێر

ژمارە: 103

کۆنترین نەخشەی جیهان لە کوردستان دۆزرایەوە

http://www.kurdipedia.org/?q=2013101321254388334

کۆنترین و یەکەمین نەخشەی جیهان لە کوردستان دۆزراییەوە و مێژووەکەی بۆ چوار هەزار و 300 ساڵ بەر لە ئێستا دەگەڕێتەوە.
بە پێی هەواڵێکی ئاژانسی"فورات نیوز" پەیجی شوێنەوارەکانی کوردستان بڵاویانکردۆتەوە، نەخشەکە لەباشوری کەرکوک دۆزراوەتەوە. لەنەخشەکەدا ڕێگای نێوان شارەکان و چەند ڕوبارێکی لەسەر دیاری کراوە و، پێشبینی دەکرێت یەکێک لەڕوبارەکان زێی گەورە و یەکێکیتریان ئاوی خاسە بێت کە ئێستا بە شاری کەرکوکدا تێدەپەڕێت.
لە درێژەی ئەو هەواڵەدا هاتووە، نەخشەکە بریتیە لەتاتە قورێک کە وێنەی چەند شارێکی لەناو بازنەدا تێدا دیاری کراوە و لەخۆرهەڵات و خۆرئاواوە چەند کەوانە دەبینرێن کە ئاماژەن بۆ ناوچەی شاخاوی هەروەها لەهەر چوارلاوە بە(خەتی مێخ)ی خۆرهەڵات و خۆرئاوا و باشوورو باکووری تێدا نووسراوە. نەخشەکە لە شاری (گاسور

نوزی) لە باشووری کەرکوک دۆزراوەتەوە کە دەکاتە یۆرغان تەپەی ئێستا مێژووەکەشی بۆ (2300) ساڵ پ. ز دەگەڕێتەوە.
لە و نەخشەیە رێگای نێوان شارەکان و چەند ڕوبارێکی لەسەر دیاری کراوە، پێشبینی دەکرێت یەکێک لەڕوبارەکان زێی گەورە و یەکێکیتریان ئاوی خاسە بێت کە ئێستا بە کەرکوک دا تێدەپەڕێت، هەروەها راگەیەنراوە یەکێک لەڕووبارەکان ناوی (ڕاخیئۆم)ە. بەشێکی تابلۆکە لەباشورەوە داخوراوە و ئاسەوارەکەی سڕاوەتەوە.
سەرچاوە: ماڵپەڕی خەندان - 13-10-2013

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: کەرکوک

ژمارە: 104

کێلی گۆڕی بوداغ سوڵتان

http://www.kurdipedia.org/?q=2014010117072886958

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

شارەکان: مەهاباد

ژمارە: 105

کێلەشین

http://www.kurdipedia.org/?q=2011110615452762812

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

ژمارە: 106

کێلەشین 2

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081714095272174

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: رۆژهەڵاتی کوردستان

ژمارە: 107

کەریم شار

http://www.kurdipedia.org/?q=2012112917093174039

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

ژمارە: 108

کەلا جزیرێ

http://www.kurdipedia.org/?q=2010123109021820091

کەلا جزیرێ ئێکە ژ شینوارێن کەڤنار ل قەزا جزیرێ ل پارێزگەها شرنەخێ، ئەڤ کەلە ل سەردەمێ گوتیان دا هاتیە ئاڤاکرن و تا نوکە مایە وەکو شینوارەک، ل سەر دەمێ ئاشوریان دا هاتیە نویژەن کرن، کەل ژ 365 ژوورا پێک دهێت و نوکە بورجا بەلەک یا تێدا، ل سالا 2009 ێ پریار هاتیە دان بورجا بەلەک و کەلا جزیرێ بهێتە نویژەن کرن و ببیتە شینوارەک نیڤدەولەتی.
سەرچاوە: تۆمارێکی تایبەت بۆ کوردیپێدیا لەلایەن (روژهات سەعید) سەبارەت بە (کەلا جزیرێ) لە: 2010-12-31 0:17:02

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باکووری کوردستان

ژمارە: 109

کەنیسەی مەریەم عەزرا

http://www.kurdipedia.org/?q=2013071015314089617

یە کێکە لە کڵێسە کۆنەکانی شاری سلێمانی دەکەوێتە گەرەکی سابون کەران لە ساڵی 1862 لە لایەن خێرخوازانەوە دروست کراوە کە سەر دانی ئەو کەنیسەیەیان دەکرد.
سەرچاوە: ماڵپەڕی خەندان - 2013-07-10

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 110

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 1

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423672180

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 111

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 10

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716452972219

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 112

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 11

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434672205

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 113

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 12
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423772191

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 114

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 13
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423772192

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 115

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 14
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423772193

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 116

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 15

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423772194

سەقز

سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 117

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 16

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434572195

سەقز

سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 118

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 17

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716452872210

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 119

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 18

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423772189

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 120

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 19

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434672204

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 121

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 2
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716452872211

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 122

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 20
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434572196

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 123

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 21
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423772190

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 124

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 22
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716452972220

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 125

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 23
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434672206

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 126

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 24
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434672207

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 127

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 25
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434672208

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 128

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 26
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434672209

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 129

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 27
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423672181

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 130

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 28
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423772183

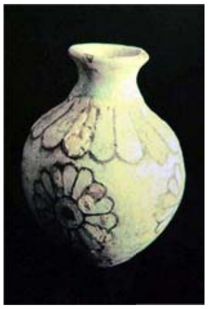

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 131

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 29
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423772185

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 132

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 3

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423672182

سەقز

سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 133

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 30

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434572200

سەقز

سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 134

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 31

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423772184

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 135

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 32

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716452972214

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 136

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 33

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423772187

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 137

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 34
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434572198

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 138

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 35
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716452972218

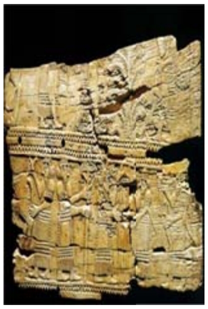

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 139

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 36
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423772186

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 140

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 37
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716452972217

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 141

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 38
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716452972212

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 142

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 39
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434672201

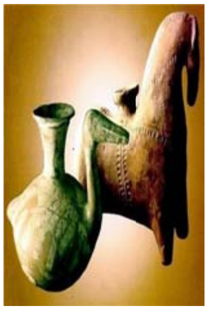

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 143

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 4

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716452972213

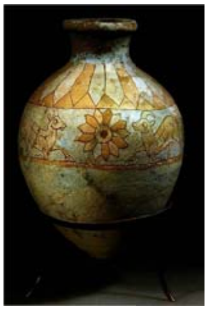

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 144

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 40

http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434672203

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 145

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 41
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434572197

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 146

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 5
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434572199

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 147

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 6
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716452972215

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 148

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 7
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716452972216

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 149

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 8
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716434672202

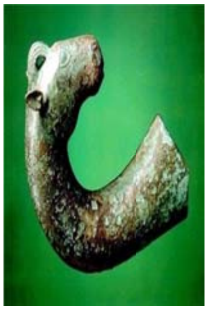

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 150

یەک لە ئاسەوارە مێژووییەکانی قەڵای دێرینی زێویە 9
http://www.kurdipedia.org/?q=2012081716423772188

سەقز
سەرچاوە: ماڵپەڕی سەقز

ژمارە: 151

یەکێ لە دەروازەکانی قەڵای کەرکووک

http://www.kurdipedia.org/?q=2013011922313474981

...

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شارەکان: کەرکوک

ژمارە: 152

یەکێک لە نەخشەکانی سەر دیواری ئەشکەوتی قزقاپان

http://www.kurdipedia.org/?q=2011050720294857548

چەی رەزان - سلێمانی

تایبەتمەندییەکانی بابەت

وڵات: باشووری کوردستان

شوێن: ئەشکەوت

شارەکان: سلێمانی

ژمارە: 153

پردی دەلال

http://www.kurdipedia.org/?q=20081218011730824

ئەڤ پرەل سەر روبارێ خابور ل روژهەلاتێ باژێری هاتیە دانان وگەلەک گوتن ل سەر چێکرنا وێ هەنە (هەمرتین) دبێژیت یا رومانی یە (ئەسکیف) دبێژیت یا یونانی یە و(سلوقس)ی فەرمانا ئاڤاکرنا وێ دایە کو ئێک ژ سەرکردێن ئەسکەنەدرێ مەقدونی بو، هندەک شوینوار ناسێن رێڤەبەریا شوینوارێن عیراقی هزردکەن کو دبیت ئێکک ژ سولْتانێن بادینان ئاڤاکربیت لێ یا دروست ئەڤ پرە ل سەر شوینوارێن ئێکا کەڤن تر یا هاتیە ئاڤاکرن ودبیت ئێک ژمیرێن بادینان ئەڤ پرە نویژەنکربیت وداستانەکا سترانا کوردی ل دور ئاڤاکرنا پرێ هەیە، درێژیا وێ (114) م وفرەهیا وێ (4،70)م و (15،50) م ژ ئاڤا روباری یا بلندە هەمی ب بەرێ نەخشەکری هاتیە دروستکرن و قەنتەرەکا مەزن وفرەه ل نیڤا وێ هەیە و (5) قەنتەرێن بچیکتر ل هەردوو رەخێن وێ هەنە، دیوارێن وێ ب بەرێن مەزن وب نەخشە هاتینە نژنین وکەرەستێ کسلێ بو ئاڤاکرنێ هاتیە ب کار ئینان وگەلەک ب شارەزایی هاتیە ئاڤاکرن ومێژویا ئاڤاکرنا وێ نە هاتیە زانین چونکو چ پەیکەر ونەخشە ل سەر نینن هەتا مێژویا وێ بهێتە زانین.

ناڤێ پرا دەلال ل دەف خەلکێ زاخو یێ کەڤنە وهندەک ژخەلکێ تاخێن وێ دبێژنێ پرا مەزن وناڤێ پراعەباسیێ ناڤەکێ نوی یە ل سالێن سیهان ژ چەرخێ بوری ل سەر هاتیە دانان ب فەرمانەکا رەسمی یا قایمقامێ قەزا زاخو یێ وی سەر دەمی شوینوار نیاس (کونرادبرویس) ل 15/نیسانا/1909 دەمێ سەرەدانا پرێ کری ب ناڤێ پرا خا بور نافکر.

تایبەتمەندیێن بابەتی

هەرێم: باشوورا کوردستانێ

باژێر: زاخۆ

ژمارە: 154

Mêrdîn, Medreseya Zincîrîyê

http://www.kurdipedia.org/?q=2013080922322189209

...

Taybetmendiyên babetî

Bakûrê Kurdistan Herêm:

Şiwên Cih:

Mardîn Bajêr:

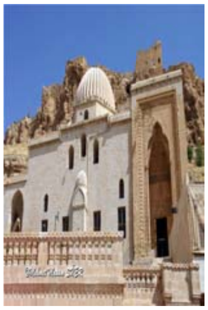

ژماره: 155

Choli Minaret

http://www.kurdipedia.org/?q=20130801165559920 55

Choli Minaret is considered to be one of the most prestigious landmarks of Erbil City. It is 22 meters high and just 1 kilometer south of Erbil's Citadel. Built in 1128-1138 AD during the rule of Sultan Mudhaffar Al-Din Called, it is also Al-Mudhafariah Minaret. The local inhabitants refer to it as 'Choli' because it was far from the city. Truly fascinating for those interested in local history

Items Property

South Kurdistan Country - Province:

Erbil Cities:

Alay Şoriş Party:

ژماره: 156

Qshla; Koya

http://www.kurdipedia.org/?q=20130801155509893 47

Qshla is located in the center of Koya City. Researchers differ on the date of its construction. Some relate it to the Mamalik era while others do to the second half of the 19th century during the rule of Ottoman Governor Midhat Pasha of Baghdad.

Items Property

South Kurdistan Country - Province:

Koya Cities:

ژمارە: 157

The Citadel Bath (Hammam)

http://www.kurdipedia.org/?q=2013080116010792053

The Bath is more than 200 year old and dates back to the 18th century. It is formed by two main sections: one for use in summer and the other for winter. It contains two bathing halls topped by two large domes. The bath area is approximately 782 m2. At the north side of the bath is a special well with a 5m diameter and a depth of 45m. Its bottom reaches the Citadel base. At the end of 1979 the bath was renovated and rehabilitated.

Items Property

South Kurdistan Country - Province:

Erbil Cities:

ژمارە: 158

The Citadel Mosque

http://www.kurdipedia.org/?q=2013080116053692054

Known as the first mosque to be built on its grounds, the Citadel Mosque is located in the center of the Citadel. Yaqout Hamawi mentioned it in 1220 A.D. in his book "The Compendium of Countries." Ibn Mustawfi referred to it as the Fortress Mosque in his book "The History of Erbil." The Citadel Mosque was renovated several times. In its Mihrab (prayer niche), an inscription points to its renovation and rehabilitation in 1719-1720 A.D. under the supervision of Abo Bakr Ben Mulla Omar.

Items Property

South Kurdistan Country - Province:

Erbil Cities:

ژماره: 159

آثار زاكروس في كوردستان

http://www.kurdipedia.org/?q=2013111022514187938

عدنان رحمن
لقد أظهرت التنقيبات في tepe-giyai تبه چيان وتپه جمشيدي وجود صناعات معدنية في المنطقة منذ الالف الرابع ق- م منها الاسلحة البرونزية المزينة وشكائم اللجام والجلل ومقابض من الحجر المشحوذ والقواعد والدبابيس والاواني منذ القرن 9 حتى القرن 7 ق- م . الا ان البرونزيات اللرستانية في المنطقة قد سلبت من المقابر، وقد صنعت العديد من قطع الحديد في وقت مبكروكشفت في المنطقة المجاورة لعيلام على قبور تاريخها قديم جدا تحوي على برونزيات غيرملوّنة بينما اظهرت التنقيبات في بابا جان عن مستوطن مبني من الحجرتاريخه فترة البرونزيات الملوّنة (المزيّنة) ، وفي وديان صلدوز-اشنو في جنوب غرب بحيرة اورميا في منطقة اذربيجان الايرانية وجد العلماء فخاريشبه ما وجد في بلاد وادي الرافدين من عهد حسونة 5200 ق- م ، وفي گه نج داره في كرمنشاه وجد لبن مستوي محدب مثل ما في مواقع حوض حمرين (تل رزوق- تل الكبة- تل سليمة) التي يرجع تاريخها الى عصر فجرالسلالات وأن موقع علي گوش في خوزستان الاهواز تاريخ موادها6700 ق- م . ولقد تم نبش القبورفي لورستان التي تقع بين بحرقزوين وجبال زاگروس , ثم في 1937عمل د- سمث من ج-شيكاغو في تل سورخ \ موضع خارسين 35 كم جنوب شرقي كرمنشاه فوجد معبد وفيه اشياء مصنوعة من النحاس تختلف عما معروضه في الاسواق , ولم تنشرأبحاث د- سمث حتى الان عدا ما كتبه في مجلة المؤسسة الامريكية للفنون الايرانية . ثم جرت حفريات في تل الاب وموضع چشمة حفيد وموقع بابا زيد وكلش كاران , وفي1963 أوفدت الدنمارك بعثة من د- فيلد كارد ود- مورتنسن وعملوا في موقع تبه گوران جنوب كرمنشاه . وكُتب مقال عن المواد الاثرية اللرستانية الموجودة في متحف اللوفر وفيها وصف لمنطقة لورستان وسكانها والقبورالتي عثرفيها وعلى الاثار النحاسية وقد ذكرالفخارالتي وجدت في هذه القبور وهي : جراركروية الشكل وخشنة الطينة وواسعة الفوهة ولبعضها مصب طويل ومقابض وعلى بعضها نقوش ملصَقة على السطح وكثيرمن هذه الجرارشبيه

بنظائرها التي من موقع تپة گيان وتپة سيالک وتوصل كودارالى ان أصل هذه الصناعة كاسية متأثرة بالفن العراقي . فالكاسيون سكان منطقة لورستان- عند حكمهم للعراق وتأثرهم بحضارته قداقتبسوا كثيرا من الفكر والفنون والصناعات العراقية ونقلوها الى بلادهم , ويذكر مورتكات في كتابه وصف للمواد اللرستانية الموجودة في المتحف الالماني في برلين ويرجع كلا منها بدقة الى اصله من حيث نوعه وما فيه من نقوش بالتشابه والمقايسة الى الفن العراقي القديم من العهد السومري أوالبابلي أو الاشوري ويرى انه بالرغم من ان بعض القطع تحتوي على مناظرمألوفة من العهد السومري والبابلي القديم الا أن تاريخ صنع اكثرها يقع في منتصف الالف 1 ق- م , وقد وصف البروفسور دوسو القطع اللورستانية وصفا فنيا وتاريخيا . كرشمان ، فون ديراوتسن : حضارة ايران : فيه تصوير روعة وتأثير القطع اللرستانية . فرانكفورت : الفن والعمارة القديمة : فصل اللرستانيات : ان البرونزيات اللرستانية صناعة خاصة قائمة بذاتها طورها سكان المنطقة عما كانت تحيط بهم من فنون وحضارات لتلائم حاجاتهم ثم اتسعت هذه الصناعة وانتشرت انتشارا كبيرا في العهد الاخميني . بارو : نينوى وبابل : فيه فصل خاص بالفن اللورستاني وعن استعمال المحاربين والصيادين من الاسقيطيين والگمريين لادوات من النحاس متأثرين فيها بالفن اللورستاني وانه وحسب مقارنتها مع نظائرها في العراق بحسب الزخرفة الهندسية لها يرجعها الى أصلها العراقي القديم , ولقد ايدت بورادة في كتابها ايران القديمة ذلک حيث تتبعت فيها رسوم الاختام التي وجدت في القبورمع البرونزيات والخواتم البرونزية المنقوشة بمناظرمعروفة في رسوم الاختام الكاسية والعيلامية وقسّمت اصناف اللرستانيات الى 3 أدوار :

الاولى : وهي الاقدم انها متأثرة بالحضارة الكاسية- البابلية والميتانية ولاسيما من القرنين 12- 11 ق- م ومن أمثلة قطع هذا الدَورالخناجر والفؤوس واسلحة اخرى على بعضها كتابات مسمارية وكانت تـُصب صبا .

الثانية : متأثرة بالحضارة العيلامية ويرجع زمنها الى القرنين 10- 9 ق- م ومن أشهرقطع هذا الدورالصوالجة التيكانت التي كانت تستعمل لتزيين العربات والخيل وكانت منها على صورة الماعزالجبلي والاسد والانسان .

الثالث : في القرنين 8-7 ق- م حيث تطورت الصناعة الى زيادة عدد التماثيل التي تزين الصوالجة من حيوان وانسان وزخارف وكذلک القطع التي تستعمل لعدّة الخيل والزينات الاخرى وطرق الدبابيس وطرق الطاسات والآنية ذوات المصاب وكـَثرة لجم الخيل المزيـّنة من جانبيها بصورة ماعز أو حصان ثم اندمجت الصناعة اللرستانية بالصناعة الميدية ثم الاخمينية ثم اختفت , جين دي شيه , وبوتراتس له مقالات حول لجم الخيل ثم الصوالجة ونقوشها . وهؤلاء لم تتوحد اراؤهم حول الاصل لهذه البرونزيات في حين سمّى البعض منهم البرونزيات بالصناعة الكاسية . لهذا اقر اكثرالباحثيين ان زمن القطع اللرستانية يقع بين العهد الكاشي \ الكاسي من منتصف الالف الثاني ق- م الى العهد الاخميني من القرن 5 ق- م . وان تقدمات المعابد أوالتي كانت تـستعمل في الاحتفالات الخاصة أو السروج أو اللـّجام وملابس الفرسان التي كانت تخيط بازرار واقراص من البرونزمنقوشة بزخارف واشكال مختلفة تفنن اللورستانيون فيها في سبک اسلحتهم وخناجرهم وفؤوسهم وزيـّنوا مقابضها بتمثيلات وبزخارف وتخريمات وقد وجد الكثيرمنها في قبورالرجال , أما بالنسبة للنساء فقد وجدت في قبورهم دبابيس للشعر وأساور ومعاصم وخلاخل واقراط بكثرة . عن د- فرج ان 234 قطعة من البرونز اللورستاني اهديت الى المتحف في 1957 وان خيلهم تعلق عليه أجراس , وان الدلايات والحروز والتي كانت بهيئة تمثيلات باشكال الحيوان كالماعز والثور والانسان والتي كانت فيها عروة صغيرة في اعلاها مثقوبة لكي تعلـّق منها في صدرصاحبها اوعنقه كحرز أو للزينة , وان الحلي النسائية كان منها سلكي الشكل ومنها عريض كالشريط ومنها ما هومبروم وان اغلبها ينتهي عند الطرفين برأس حيوان كالكبش أوالماعزأو الاسد وبينها ما هوغليظ قد يستعمل خلخالا للارجل ومن هذه الخلاخل زوج منها نقش برسوم سومرية على احداهما صورة رجل ملتح وعلى الاخر صورة امرأة وعليهما كتابة مسمارية

ونقوش غير واضحة , وفيها اقراط وخواتم ومن شكل الدبابيس ، ونعلم ان المرأة اللورستانية قد اهتمت بتصفيف شعرها باشكال هندسية ويتصل بالقرص للدبوس بميل رفيع ليغرس في الشعر. مسلـّة (گل گل ملكشاهي) : تعود هذه المسلة الى زمن الغزو والاحتلال الاشوري لهذه المنطقة في القرون السحيقة ق- م ومكانها في الناحية الشمالية لقرية (گل گل) في منطقة ملكشاهي وتنتصب على الواجهة الشرقية صخرة مرتفعة بحدود 3 م فوق الارض . الشكل العام للمسلة عبارة عن مستطيل بطول (135) سم وعرض (90) سم وفي وسطها يظهررسم بارزلملك اشوري بنصف وجه وبقامة كاملة مرتديا قلنسوة مخروطية الشكل ورداء طويل يمتد حتى القدمين وبسبب التخريب فان معالمه غير واضحة وكذلك ترى مثل هذا التخريب قرب منطقة الجبهة وخلف رأس الملك مكان يفترض ان يشيرالى صورة الهلال والتي من المحتمل انها ترمز الى آلهة السماء التي تحمي الملك الاشوري وتمده بالعون والنصر في الحرب . وابتداء فان نص المسلة محفور بعمق 2،5 سم متضمنة صورة بارزة للملك وكذلك يمكن ملاحظة الخطوط المسمارية الاشورية وبشكل افقي وبنتوءات بارزة على سطح المسلة وبحيث ان كل سطر من هذه السطور يتميزعن السطر الذي يليه اما معرفة عائدية هذه المسلة لأي من ملوك الاشوريين فان ذلك شي غيرمعلوم على وجه الدقة رغم ان البعض يرى انها قد تعود الى الملك الاشوري (اشورباني بال) الذي احتل ايلام القديمة والذي ادى في نهاية الامرالى انقراضها في عهده . ويشيرالبعض الا انها قد تعود الى الملك الاشوري (سرجون الثاني). ويستفاد من المتن المكتوب على الصخرة ان الاشوريين كانوا يطمعون بضم النواحي الشرقية المتاخمة لمملكتهم وهي الاراضي الايلامية وكانوا يتحينون الفرص للهجوم على الايلاميين . ان الفأس التاريخية المحفوظة في المتحف البريطاني هومن أقدم الصناعات الكوردية في لورستان من اثار حضارة ايلام بلاد الكورد الفيليين وتعود للقرن 10 ق- م وأهم مايميزهذه الفأس زاوية ميلها ، فزاوية الميل تتيح استخدامها بشكل عملي ، عند نحرالقرابين وفي طقوس العبادة وعند حفرالقبور ، وفي الفأس نلاحظ الشفرة تخرج من بين فكي حيوان ، وكان طول شفرة الفاس حوالي 20 سم . توجد مقبرة قرب كرمانشاه في تلال لورستان ألف ق- م عثرعليها الالماني شميدت 1932 وجد فيها حجرلتحديد الحدود (الاراضي الزراعية) سميت كودور, وعثرعلى العديد مثلها في مدينة سه وزا عاصمة عيلام حيث نقلت من مناطق حكم الكاسيين الى مناطق ملك عيلام والحجرطولاني مخروطي على احد جانبيه مكتوب رموزللآلهة كشاهد على صحة الوثيقة وفي الجانب الاخراسم مالك الارض والامتيازات الاخرى الممنوحة له واسماء الشهود وتذكـر فيها لعنات الآلهة على من يكسرالحجر او من يـبدِل في نصوصها- توجد صخرة على سفوح جبل بيستون وهي من اطلال مدينة پرسي بولس عليها كتابة مسمارية بثلاث لغات فارسي- بابلي- عيلامي وهي تحت تمثال دارا وتقع على ارتفاع 100 م . منحوتة انوبانيني على صخر جبلي في سه رپول زهاو فيه اسم احد الزعماء اللولوبين 3000 ق- م وقد كتب اسمهُ منقوشا وبالخط المسماري (صنع انوبانيني صورته امام الآلهة عشتارعلى جبال بادير) والزعيم اللولوي واقف وباحدى يديه سوط واليد الاخرى هراوة وعلى راسه غطاء وفي يديهِ اساور ولابسا صندل وفي اعلى المنحوتة النجمة الخماسية رمز الآلهة عشتاروفي اسفل المنحوتة بعض الاسرى مقيدون وماثلون امام الملك - قلعة مدينة وان فيها لوحة (توبرک قلا) التي تخص الملك سارودي الثاني التي اكتشفها العالم أ- اوربيلي بعد 1900. التاريخ الكوردي القديم : فوزي رشيد : الاطلال في قرية في مدينة اسماعيلي (ايوان) على نهرگنگير مساحتها 20 هكتار مبنية من الحجر والكلس , ويتوزع فيها الماء بواسطة السواقي الفخارية وأزقتها مرصـّفة بالاحجار. وهناک تلة صناعية في الجهة الجنوبية من ناحية زرنة (ايوان) ارتفاعها 40 م وعليها جرارمكسورة وعظام منخورة وعن راولسون انه يمكن مشاهدة 3, 4 بنايات على اطراف التلة التي تعود الى عصر الملوک الساسانيين وتشبه خرائب قصرشيرين ويوجد في أحد الابنية كمية كبيرة من الآجر وبجانب التلة مقبرة قديمة وعين ماء ويقال ان 20 ألف عائلة يهودية كانت تسكنها وذلك لوجود قبر في بداية طريق زرنة يـُعرَف بأسم (حلوج) , وفي الجهة الشمالية الغربية لزرنة

وجدت أواني حجرية وكذلك في المنطقة قناة اقبال خان . وفي تخت شيرين (ايوان) تماثيل لطيور فلزية وسيوف وتماثيل محاربين وانواع مختلفة من الخرز. وفي قلعة كر خزينة\ قلعة محمد خان \ قلعة الجواهر التي تسميها العالــِمة ستارك بالقلعة النرگسية لانها تقع في قرية نرگس : وهي تلة ترابية أثرية إرتفاعها50 م وبأنحدار شديد ومساحة سطح القلعة 35 x35م وهناک مقبرة في الجهة الشمالية , ويــُقال انها كانت محلا لسک النقود فلهذا ســُميــّت كرخزينة . قلعة دزسبدان \ شميران تقع على بعد 1 كم غرب قرية سه رتنگ على نهرالگنگير وهي شبه جزيرة والگنگيرعلى ثلاث جهات منها وأرتفاعها عن الماء 180 م وبنائها من العهد الساساني وآثارجدران القلعة موجود على الصخور وكان للقلعة 5 أبراج وعرض الحائط 1 م وبـُنيــَت بالحجروالكلس ويبلــُغ محيط القلعة 700 م وهناک آثارلخندق امام القلعة . والى الشرق من قرية سه رتنگ بمسافة 2 كم قلعة طولها30 م وعرضها 14 م وبنفس مواصفات قلعة شميران وتعود للحقبة الساسانية . وتخت كرا جنوب مضيق هلوان بين كرمنشاه وقصرشيرين وهومن الآثارالساسانية وفيه طاق وآثارميدية وأشكانية . مذكرات مأمون بيگ : ان آثار گنگورتعود الى العهد اللؤلؤي وفيها آثارمعبد اناهيتا (ناهيدا) سميــّت سابقا گنگوبار وهي الان مركز ناحية تابعة لاسد آباد \همدان وقلعة كلك\ كلاوه جنوب شرق چه م گه نير ومدخل وادي ده رآباد أو دره كوري وهي أسفل قرية گية گران وهي تلة لها غرف عديدة مـتصلــّة بعضها ببعض وبعض الغرف قائمة لحد الان ومن المحتمل ان تكون قلعة عسكرية . قلعة طوبراق \ سور تلاي غازان : بناها غازان 1295م \ أرومية \ آذربيجان وعن اوليا چلبي ان محيطها10 ألف خطوة وارتفاعها70 ذراع وسمكها 30 ذراع وعرضها 80 ذراع وطول الخندق 15 ألف خطوة. وانّ أطلال سيه گول (الوردة السوداء باللغة العربية) مجاورة لقرية بنفس الاسم على الساحل الايسرلنهر گنگيروعلى تلة وارض مساحتها 3500 م مربع وفيها أبنية من الحجروالكلس . قلعة ساتيان جنوب شرق قرية ساتيان والى الجنوب الغربي لقرية گوله جو والى الشمال من نهر گنگير. طاق شيرين وفرهاد اسفل مضيق كوشک ويمين طريق ايوان-سومار. قبرالملک فراورطيس الميدي الكوردي بالقرب من سه ر پول في السفوح الغربية من زاگروس وفي واجهته نحت بارز وقد صورت الفرد الميدي بلحية وشارب وملابس من جلد الحيوان لابسا حذاء . مدينة حلوان \هلوان 190 كم شرق بغداد قرب سه رپيل زهاب وذكرت في سجلات الاشوريين , وخربها تيمورلنگ ثم أقيمَ عليها بلدة بأسم ده رتنگ وقد اختفت قبل 400 سنة . نمرود داج \ الجبل المقدس : يوسف زعبلاوي مجلة العربي : العدد : 336 في 1986: تقع في كوماجين \ الاناضول بالقرب من الحدود التركية السورية ومن مجرى نهرالفرات المحاذي لتلک الحدود منطقه جبلية وسط الصحراء ، كانت سابقا غابات ومليئة بالسكان وفيها الجبل المقدس نمرود داج وارتفاعها 2 الف م وفوقه الكثيرمن التماثيل ويبلغ طول التمثال فيها من 9 الى 12 م ولايقل طول الوجه عن 2 م وعلى قمة الجبل بناء هرمي الشكل من حجارة مطحونة لأيواء جثمان ملک كوماجين الملک انطيوخوس الاول وذلک نظرا لوصيته وذلک لتعلقــَه بالخلود ويرجع تاريخ كوماجين الى القرن 6,7 ق- م حيث كانت بين الامبراطورية الفارسية وامبراطورية الاسكندرالمقدوني وقد برزت في القرن 1 ق- م في زمن ملكها انطيوخوس الاول 69- 34 ق- م والدليل خزينة المملكة والثاني بلدة آرساميا التي أقامها وسط الوادي وأقام خزانات الماء بالقرب من البيوت بحيث تصل المياه اليها بالانابيب بين الدوروالخزانات وفيها عمود بوجهِ نسر سمــّيَ قره قوش أي العصفورالاسود ويمثــِل العمود ضريح 3 نساء ملكيات وحسب النقوش التي عثرعليها فان آلهتهم المفضــلة هي الآلهة ميثراس وهو من آلهة الفرس القدماء وقصته ان آلهتهم لاحق الثورحتى تمكــّن من ذبحه وعندها كانت عربة الشمس المضيئة في أنتظاره ركبها ميثراس وأرتفع الى السماء وانتقلت عبادة ميثراس الى الرومان من كوماجين وأكتسحت شتى أرجاء الامبراطورية الرومانية وأشتهرت دوليش بالحديد ودوليش هواقليم واسع ضم كوماجين ايضا وقد صــُور دوليش على ظهر ثور كما نحته الرومان وأن إستقلال كوماجين قد إنهار في 72 م حيث ضـَمـتها الامبراطورية الرومانية لها وهي مهددة بإنغمارالمياه الان بسبب السد المزمع بناءه في تركيا . خضر دوملي :

أكتشفـــَت 3 معابد مثرائية تاريخها1400 ق- م في شرق دهوك في جبل باعدري وهي مثل المعابد الميثرائية في أورپا , وعثرعلى كهف أثري في العمادية من الحقبة الميثرائية . ولقد تم أكتشاف تمثال لتوت عنخ أمون المصري في دهوك .

الأربعاء 05-10-2011

التآخي

ژماره: 160

أول امرأة تصلي في متحف اللوفر من بلاد عيلام

http://www.kurdipedia.org/?q=20131110224923879939

د. مؤيد عبد الستار

تمثال المرأة الخاشعة / المصلية / العابدة ، راكعة تعتمر رداء واسعا – جبة ، تنورة ، عباءة - شاع في الحضارة السومرية منذ ثلاثة الاف عام قبل ميلاد المسيح ،وظهر لاول مرة قبل ذلك بعدة قرون في مدينة سوسة / عيلام ، بلاد الكورد الفيليين / ايران .(جدير بالذكر ان بلاد الكورد الفيليين او بلاد اللور – لورستان – انقسمت بين ايران والعراق بعد رسم الحدود بين الدولة الصفوية والعثمانية واخذت شكلها النهائي بعد الاحتلال البريطاني لايران والعراق اوائل القرن العشرين .(

لا بد من الاشارة الى ان تطور النحت رافق نشأة وتطور المدينة كما جرت تحولات كبرى في حقل العمارة والادارة / تنظيم السلطة ، والفنون خلال عصور التمدن الاولى .

تطورت المنحوتات واصبحت على شكل مسلات ، مزهريات واواني مزخرفة ، تماثيل بسيطة دائرية الشكل ، ثم تطور الحضور الانساني ليصبح واقعيا ، مع شكل وجه حقيقي وتشكيل الجسم بشكل يشبه الجسم الحقيقي نوعا ما .

ان افضل تمثال لهذه الحقبة هو تمثال الملك / الكاهن ، المنحوت في عدة نماذج عثر عليها في بلاد الرافدين .

اما في سوسة / عيلام - ايران ، فان الشكل الاساسي للنحت تطور حين نحتوا الحيوانات باوضاع مثيرة وحيوية ، على سبيل المثال الضفادع التي تتسلق الضفاف وتتحفز للقفز ، او الدب الذي يجلس على مؤخرته ويحاول فتح صندوق يحمله بمخالبه، اما التماثيل الوحيدة للبشر فهي تماثيل المصلين ، كانت شائعة في الالف الثالثة قبل الميلاد ، وظهرت لاول مرة في مدينة سوسة في عيلام / ايران ، علما ان مدينة سوسة هي المدينة التي عثر فيها على مسلة حمورابي وهي الان محفوظة في متحف اللوفر ايضا .

التمثال الاول الذي عثر عليه في مدينة سوسة لانسان يصلي عثر عليه في موقعين صنع من مادة المرمر ، وهو حجر متوفر ويسهل نحته ، له قيمة أكبر من حجر الكلس الذي كان يستخدم في النحت بشكل واسع اواخر الالف الرابعة قبل الميلاد .

ان وضع الركوع للمصلي – العابد – في الرداء (العباءة ، التنورة ، الجبة) كان خاصا بعيلام ، كما عثر على تمثال من هذا النوع في منطقة تل اغراب في منطقة ديالى / العراق .
هذا التمثال لامرأة تضم يديها او تحمل وعاء تقدم فيه قربانا .
ان تماثيل المصلين في مدينة سوسة لها عيون على شكل حبة اللوز ، وانوف معقوفة ، والشعر معقود برباط يتدلى الى الخلف على شكل دائري، وايدي مضمومة تسند الصدر المرتفع .
انه تمثال فريد ، اكبر من التماثيل الاخرى ،نقش فوق صخرة واحدة ، يحتل كتلة الحجر بشكل جديد ، الذراعان منفصلان عن الجسد ، والاصابع ترتفع الى الحنك .
التمثال يحاول اظهار خشوع – المصلي – في حالته الحقيقية ، الواقعية ،الاصابع الصغيرة تتشابک ، والابهامان يلتقيان اسفل الحنك ويظهر الوجه في حالة انتباه خاص .
الحنك والذراعان أطول قليلا من الواقع .
ان هذا التمثال يبقى أجمل تماثيل مدينة سوسة /عيلام في ذلک العصر و أحد أهم و أفضل التماثيل القديمة التي تعبر أو تمثل المصلي كما يقول العالم المختص بالاثار العيلامية بيير اميت
ينظر : متحف اللوفر / باريس . المصدر المشار اليه في تعريف المتحف :
Amiet Pierre,Elam , Paris 1966

ژماره: 161

اثاركهوف دويري في شنكال

http://www.kurdipedia.org/?q=20131102240539257

خيري شنكالي
هناك العديد من المواقع ألأثرية المطمورة في جبل شنكال والضاحية الشمالية منه والجزيرة، حيث يوجد المئة من المواقع ألأثرية الظاهرة للعيان والمطمورة حيث يعود اثار البعض من تلك المواقع كتلول حوشي وكري جامعي وخرنوفي وقرية ماميسي وكهوف شلو وقجراغ وحسي آغي ودير عاصي وخنس ....الخ الى ألألف الرابع قبل الميلاد وما قبله وكذلك هناك العديد من القصص وألأساطير الخرافية المتعلقة بالسحر والخزائن والدفائن والحوادث الغابرة كارتطام سفينة نوح بقمة سندلكلوب ولم يخضع هذا الجبل ألأشم لأمر نوح (ع) وسحر قباني يسردها كبار السن عن مدى اهمية هذا الجبل التاريخي ألأوحد والمنقطع عن جبال سوريا والعراق .
منذ زمن طويل سمعت عن وجود بعض الكهوف في شمال مضيق كرسي التابع لناحية الشمال – ضمن حدود قضاء سنجارالتي تقع غرب الموصل لمسافة 120كلم وانا في الحقيقة اهتم بهكذا مواضيع وعليه قررت في ألآونة ألأخيرة الذهاب الى الموقع لغرض استطلاعه . انه في منطقة سهلية متموجة غير جبلية يبعد الموقع عن الجبل حوالى(700 – 900)م اي يقع شمال (جاوک ابرهيم لک) تحت الشارع المؤدي

من مركز الناحية الى مضيق كرسي وبعد تركيز دقيق ومشاهدة الموقع اتضح لي ليست بمجرد عدة كهوف مهملة بل مدينة اثرية بأكملها فيه اثار العشرات من الوحدات السكني و اثار مايقارب اربعة عشر كهفا اضافة الى اثار البساتين والحقول الزراعية وقطع الفخار المتناثرة هنا وهناک، تلك الكهوف ليست من عمل الطبيعة بل تدخل ألأنسان في صنعها،لااظن لآغراض السكن بل حفر كمخازن لحفظ المحاصيل والمنتوجات او استخدامهن كقبور لموتاهم لأن جميع الكهوف دائرية كالصهاريج المائية ومعظم فوهاتهن مع مستوى سطح ألأرض ومتجه نحو ألأعلى ، وقد طمرت عوادي الزمن وألأنجرافات المائية معظمها بأستثناء كهفين، وهناک في النا حية الشمالية الغربية منه يوجد آثار دير او معبد على مرتفع و يعود تاريخه الى عهود انتشار المسيحية او ما قبلها ، لانستطيع التكهن بأن تلك ألأثار تعود للمسيحية ولكن في مرحلة ما قد سكنها المسيحيون وجعلوا مركزا اهلا بالسكان وموقعا استراتيجيا من الناحية العسكرية لكونها قريبة عن مضيق جبل كرسي الحصينة لمسافة حوالي واحد كيلومتر وكان قد استفادوا من المياه الوفيرة القادمة من ينبوع (بيراخاي)التي كانت تجري من اعالي سردشت الواقع في كولكا حتى الأراضي السورية تمر من الجانب الغربي للموقع وذلک في الزراعة واستخداماتهم اليومية. كما يعتبر مركزا تجاريا ممتازا يوصل الشرق بالغرب . سبق وقد انتشرت الديانة ألأيزدوميثرائية قبل اليهودية والمسيحية في شنعار(سنجار الحالية)التي وردت في التوراة التي تمتد من بابل حتى اعالي ميسوبوتاميا من ضمنها غرب دجلة (شنكال. (

ان هذا الموقع خام لم يمسه المنبشون من لصوص الآثار ولا المنقبون ألآثاريون ولم يزورها المستشرقون ولم يعير له ألأهتمام من قبل الحكومة المحلية بالرغم من اهميته التاريخية وافوله نحو الطمر والضياع .

من خلال تفسيراتي الشخصية عن معنى دوير اما يعود اصلا الى تسمية الدير الصغير (دوير : تصغير للدير)الذي يقع على المرتفع شمال غرب الموقع ، او لكون الكهوف المحفورة ذات شكل دائري من الداخل وفوهتهن دائرية كفوهة التنور. ندعو الجهات المختصة في مؤسسات الدولة ألأهتمام بهكذا مواقع بأعتباره ارثا كبيرا ومواقعا سياحيا مهما تجلب انظار السياح والمهتمين بألآثار.

خصائص السجل

الأقليم: جنوب كردستان

المكان: كهف

المدن: شنگال

ژماره: 162

الابنية القديمة في مدينة شنگال

http://www.kurdipedia.org/?q=2014042920234276015

...

خصائص السجل

الأقليم: جنوب كردستان

المدن: شنگال

ژماره: 163

بقايا السور الروماني في سنجار

http://www.kurdipedia.org/?q=2014042221461775932

...

خصائص السجل

الأقليم: جنوب كردستان

المدن: شنگال

ژماره: 164

دير عاصي من سنجار

http://www.kurdipedia.org/?q=20140422214349100452

...

خصائص السجل

الأقليم: جنوب كردستان

المدن: شنگال

ژماره: 165

سد كلان

http://www.kurdipedia.org/?q=2014012023165492801

گونسپان

خصائص السجل

الأقليم: شرق كردستان

المكان: منطقة

ژماره: 166

سد لخزن المياه غرب قلعة بولاذ في جبل سنجار ولم يبقى له اثرا الا القليل

http://www.kurdipedia.org/?q=2012102421283273506

سنجار

خصائص السجل

الأقليم: جنوب كردستان

المدن: شنگال

ژماره: 167

طينة آدم

http://www.kurdipedia.org/?q=2012093019334273371

حسب ماورد في ميثولوجيا الديانة ألأيزدية خلق ادم من الصلصال (الماء والهواء والتراب والنار)وعلى العين البيضاء وهذه الصورة التي تلاحظونها والمشبكة داخل قضبان حديدية كي لايدوسها ألأنسان وعلى حافة العين البيضاء في لالش، انها بقايا الطينة التي صنع منها ابونا آدم عليه السلام ....وبأمكانكم ألأستفسار من المهتمين بهذا الشأن في لالش.

خصائص السجل

الأقليم: جنوب كردستان

ژماره: 168

عملة دولة الايوبية الكوردية ا من عام 1180 حتى عام 1238

http://www.kurdipedia.org/?q=20120808222445720870

...

ژماره: 169

قبر لاحد شخصيات اهل صلاح الدين الايوبي

http://www.kurdipedia.org/?q=20120409215421644446

منقوش بالشمس والخنجر بمقبرة قرية دوين معقل صلاح الدين الايوبي

ژمارە: 170

مرقد السيدة زينب في شنكال

http://www.kurdipedia.org/?q=20140425153508100465

...

خصائص السجل

المدن: شنگال

الأقليم: جنوب كردستان

ژمارە: 171

埃尔比勒城堡

http://www.kurdipedia.org/?q=20131019213212924 17

...

项目物业

南库尔德斯坦 普罗旺斯:

城堡 广场:

埃尔比勒 城市: